

FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU UYARINCA ESER SAHİPLİĞİ VE HAK SAHİPLİĞİ İLE BUNLARIN TECAVÜZ DAVALARI BAĞLAMINDA DAVACI SIFATINA ETKİLERİ

Authorship and Rightholdership Pursuant to the Law on Intellectual and Artistic Works, and Their Impact on Standing to Sue Within the Context of Infringement Cases

Hasan Kadir YILMAZTEKİN*

Özet: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) çerçevesinde korunan haklara vaki tecavüzlere karşı özel hukuk bakımından bir dizi dava imkânı getirilmiştir. Bunlar, tecavüzün ref'i (FSEK m. 66-68), tecavüzün men'i (FSEK m. 69) ve tazminat (FSEK m. 70) davalarıdır. Bu davalarda davacı sıfatının belirlenmesi, uygulamada sıklıkla tereddütlere yol açan bir tartışmalı meseledir. Davacı sıfatının belirlenmesi, Kanunda öngörülen eser ve hak sahipliği hükümleriyle doğrudan bağlantılıdır. Bu çalışmada, esas itibarıyla yukarıda belirtilen davalarda davacı sıfatı konusu ele alınmaktadır. Bu konu, eser ve hak sahipliğine ilişkin Kanunda öngörülen karmaşık kuralların bütüncül bir yaklaşımla sistemli haline getirilmesi yoluyla açıklanmaktadır. Davacı sıfatının belirlenmesi noktasında, eser veya hak sahipliği değişikliğine yol açan devir, lisans, cebri icra, rehine ve hapis gibi hukuki işlemler, koruma süresinin dolması gibi eser veya hak sahipliğini sonlandıran kurumlar ve mirasçılık konuları da ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fikri haklar, eser sahipliği, hak sahipliği, tecavüzün ref'i davası, tecavüzün men'i davası, tazminat davası, davacı sıfatı.

Abstract: There are a series of civil remedies provided against infringement of rights protected within the framework of Law on Intellectual and Artistic Works (LIAW). These are actions for cessation of infringement (LIAW art. 66-68), prevention of infringement (LIAW art. 69) and award of damages (LIAW art. 70). Determination of standing (*locus standi*) in these actions is a controversial subject which leads to ambiguity in court practice. This is closely connected to the articles provided in the LIAW on authorship and right-holdership. This study fundamentally examines the subject of standing in the afore-mentioned actions. This subject is explained by systemizing the articles provided in the LIAW on authorship and right-holdership with a holistic approach. In determination of standing, legal notions like contracts such as assignment or licencing of copyrights or distraint which lead to transfer of authorship or right-holdership, term of protection which ends authorship or right-holdership, and succession are also explored.

Keywords: Copyright, authorship, right-holdership, action for cessation of infringement, action for prevention of infringement, action for award of damages, standing to sue.

* Türkiye Adalet Akademisi Daire Başkanı,
hkytekin@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1050-4272
Makale Geliş Tarihi: 03.10.2020, Makale Kabul Tarihi: 05.11.2020

Giriş

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK)¹ kapsamında tanınan malî ve manevî hakların konusu, *fikir ve sanat eserleridir*.² FSEK ile eser sahiplerinin eser üzerindeki menfaatleri korunmaktadır. Bu menfaatler, FSEK tarafından malî ve manevî haklar olarak ikiye ayrılarak düzenlenmiştir.

Eser sahibinin manevî hakları³ şunlardır: i) Umuma arz hakkı (FSEK m. 14), ii) eser sahibi olarak tanıtılma hakkı (FSEK m. 15), iii) eserde değişiklik yapılmasını önleme hakkı (FSEK m. 16) ve iv) eser sahibinin zilyed ve malike karşı hakları (FSEK m. 17) [(a) eserin aslına ulaşma hakkı (FSEK m. 17/I), (b) eseri tahrip etmeyi önleme hakkı (FSEK m. 17/II) ve (c) sergileme hakkı (FSEK m. 17/III)].

Eser sahibinin malî hakları⁴ ise şunlardan ibarettir: i) İşleme hakkı (FSEK m. 21), ii) çoğaltma hakkı (FSEK m. 22), iii) yayma hakkı (FSEK m. 23), iv) temsil hakkı (FSEK m. 24), v) umuma iletim hakkı (FSEK m. 25) ve vi) sonraki satıştan pay talep etme hakkı (FSEK m. 45).

Eser sahibine tanınan hakların hukukî niteliği, FSEK'te manevî haklar ile malî haklar için kullanılan, "*munhasıran* eser sahibi tayin eder", "*münhasıran* eser sahibine aittir" veya "eser sahibine *münhasıran* tanınan" ifadelerinde açığa çıkmıştır.⁵

Manevî ve malî hakların münhasır olmasının özel hukuk bakımından iki yönü bulunmaktadır. Bu haklar, FSEK'te öngörülen istisnalar haricinde kural olarak,

❖ Eser sahibince ya da onun izin verdiği kişilerce kullanılır (olumlu yönü).

❖ Üçüncü kişilerce gerçekleşen izinsiz kullanımı engelleme yetkisi verir (olumsuz yönü).⁶

¹ 5846 sayılı ve 5/12/1951 tarihli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu için bkz. RG: 13/12/1951 - 7981 (FSEK).

² Ateş, Mustafa, *Fikri Hukukta Eser*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, 9-11.

³ Manevî haklar ile ilgili bkz: Bellican, Cüneyt; *Fikri Hukukta Manevî Haklar ve Manevî Hakların Korunması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008; Alas Şekerbay, Cennet, *5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Manevî Hakları Kullanma Yetkisi*, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 128, Nisan 2017, 75-83.

⁴ Malî haklar ile ilgili bkz: Şahin, Ayşenur, *Fikri Hukukta Eser Sahibinin Malî Haklarının Korunması*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010; Genç Arıdemir, Arzu, *Türk Hukukunda Eser Sahibinin Yayma ve Çoğaltma Hakları*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2003; Atar, Eray Aksın, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017; Ateş, Mustafa, *Eser Sahibinin Eserin Yeniden Satışından Pay Alma Hakkı*, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 140, Nisan 2018, 67-69.

⁵ Tekinalp, Ünal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, § 14 Kn. 4 ve 76.

⁶ Ateş, Mustafa, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2003, 157; Suluk, Cahit/Karasu, Rauf/Nal, Temel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019, 83-84.

Bundan dolayı eser sahibi, manevi ve malî haklar üzerinde doğrudan hakimiyet sahibidir. Bu haklar, eser sahibi tarafından herkese karşı ileri sürülebilir ve herkes tarafından ihlal edilebilir.⁷

Manevi ve malî haklar, FSEK'in "eser"⁸ olarak tanımladığı varlıklar üzerinde ve fakat bu eserin maddi varlığından bağımsız şekilde (gayri maddi olarak) kendini gösterir. Manevi ve mali haklar, birbirine bağlanmadan ve karışmadan yan yana korunurlar.⁹

Eser sahipliği ise, kanundan kaynaklanan malî ve manevi hakların öznesi olmayı; yani eser sahiplerine meydana getirdikleri eserlerden istifade etme ve başkalarının izinsiz yararlanmasını engel olma; kısacası, malî ve manevi haklar üzerinde tasarrufta bulunma yetkisine sahip olmayı ifade eder.

FSEK, eser sahipliği yanında eser ile bağlantılı hak sahiplerine de koruma sağlamaktadır. Bağlantılı hak sahipleri şunlardır: i) icracı sanatçılar (FSEK m. 80/I-1-A), ii) fonogram yapımcıları (FSEK m. 80/I-1-B), iii) yayın (radyo-televizyon) kuruluşları (FSEK m. 80/I-1-C) ve iv) film yapımcıları (FSEK m. 80/I-2).

FSEK'te, bağlantılı hak sahipleri kavramı yanında komşu hak sahipliği kavramı da kullanılmaktadır. Komşu hak sahipleri, film yapımcıları dışında yukarıda belirtilenlerden oluşmaktadır. Böylece, bağlantılı hak sahipleri üst kavramı altında komşu hak sahipleri ile film yapımcıları hak sahibi olarak düzenlenmiştir (bağlantılı hak sahipleri = komşu hak sahipleri + film yapımcıları). Bağlantılı haklar, şunlardan ibarettir:

---

⁷ Erel, N. Şafak, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, 30-31; Yavuz, Levent/Alıca, Türkay/Merdivan, Fethi, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu*, Cilt I, Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2014, 229; Suluk/Karasu/Nal, 2019, 2016, 2019, 83; Demirbaş, Ali, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Eser Sahibinin Mali Haklarına Tecavüz Halinde Hak Sahibine Sağlanan Hukuki Koruma*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, 8.

⁸ Tekinalp, 2012, § 10 Kn. 2. Karşılaştırınız: Öztan, Fırat, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, 82-98; Erel, 2009, 52-56; ATEŞ, 2007.

⁹ Tekinalp, 2012, § 14 Kn.1.

BAĞLANTILI HAKLAR

MANEVİ HAKLAR	MALİ HAKLAR
<p>1. İcraların sahibi olarak tanıtılma hakkı FSEK m. 80/I-1-A-(1),¹⁰</p> <p>2. İcraların itibarlarını zedeleyecek şekilde tahrif edilmesini veya bozulmasını önleme hakkı (FSEK m. 80/I-1-A-(1)).¹¹</p>	<p>1. İcra üzerindeki mali haklar şunlardır (FSEK m. 80/I-1-A-(2)-(4)):</p> <p>a. İcranın tespit edilmesine izin verme hakkı,¹²</p> <p>b. İcrayı çoğaltma hakkı,¹³</p> <p>c. İcrayı yayma hakkı,¹⁴</p> <p>ç. İcrayı temsil hakkı,¹⁵</p> <p>d. İcrayı umuma iletim hakkı.¹⁶</p> <p>2. Fonogram ve film yapımcılarının malî hakları şunlardır (FSEK m. 80/I-1-B-(1)-(3)) - 80/I-2-(1)-(3)):</p> <p>a. Tespiti çoğaltma hakkı,</p> <p>b. Tespiti yayma hakkı,</p> <p>c. Tespiti temsil hakkı,</p> <p>ç. Tespiti umuma iletim hakkı.</p> <p>3. Yayın kuruluşlarının malî hakları şunlardır (FSEK m. 80/I-1-C-(1)-(5)):¹⁷</p> <p>a. Yayını tespit hakkı,</p>

¹⁰ Türker, Gökçen, *İcracı Sanatçıların Hakları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, 87-90.

¹¹ Türker, 2016, 91-96. ““Adın belirtilmesi” manevi hakkının sadece eser sahipleri ile bazı manevi haklar yönünden FSEK 80/1 - A(1) maddesi uyarınca icracı sanatçılara tanınmış bir hak kategorisi olduğu, bu hakkın yapımcılıktan doğan bağlantılı hak sahiplerine tanınmadığının kabulü” gerekir. Yargıtay 11. HD. T. 11/06/2019, E. 2018/2701, K. 2019/4269.

¹² Türker, 2016, 100-101.

¹³ Türker, 2016, 104-109.

¹⁴ Türker, 2016, 111-119.

¹⁵ Türker, 2016, 121-128.

¹⁶ Türker, 2016, 133-137, 141-146. Çoğaltma, yayma, temsil ve umuma iletim haklarıyla ilgili, eser üzerindeki haklarla ilgili yapılan açıklamalar burada da geçerlidir. Burada ise tespit kavramı üzerinde durulacaktır. Tespit, icranın işaret, ses, görüntü ve işaret nakline yarayan araçlarla tekrarlanabilir bir şekilde kayıdır. İcracı sanatçı, icrasının tespit edilmesine izin verip vermeme hakkına sahiptir (Kılıçoğlu, Ahmet, *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017, 279; Suluk/Karasu/Nal, 2019, 127; Türker, 2016, 101). İcracı sanatçının vereceği izin yazılı olmalıdır (Komşu Haklar Yönetmeliği m. 7). Bu haklar, münhasır niteliktedir (Suluk/Karasu/Nal, 2019, 127).

¹⁷ Yayın kuruluşlarına tanınan yayma hakkına, kiralama ve ödünç verme hakları dahil edilmemiştir.

	b. Yayını çoğaltma hakkı, c. Yayını yayma hakkı, ç. Yayını temsil hakkı, d. Yayını umuma iletim hakkı e. Şifreli yayınları çözme hakkı.
--	---

Manevi ve malî haklara tecavüz halinde, FSEK bakımından açılacak hukuk davaları şunlardır:

- ❖ Manevi haklar bakımından tecavüzün ref'i davası (FSEK m. 66-67)
- ❖ Malî haklar bakımından tecavüzün ref'i davası (FSEK m. 66-68)
- ❖ Tecavüzün men'i davası (FSEK m. 69)
- ❖ Manevi tazminat davası (FSEK m. 70/I)
- ❖ Maddi tazminat davası (FSEK m. 70/II)
- ❖ Elde edilen karın verilmesi davası (FSEK m. 70/III).

Bu davalar, uygulamada genellikle birlikte açılmaktadır.¹⁸

Fikrî hukukta tecavüz, manevi veya malî hakkın ihlal edilmesi olarak tanımlanabilir. İhlal ise, hakkın özünde yer alan ve koruduğu alt değerlerin, hak sahibinin izni olmaksızın hukuka aykırı biçimde müdahale edilmesidir.

Manevi ve malî haklar, mutlak haklar kategorisinde yer alırlar. Bu özellikleri itibariyle herkese karşı ileri sürülebilirler; herkes tarafından ihlal edilebilirler. Bu haklara yönelen tecavüz fiilinin varlığı, başlı başına hukuka aykırılık oluşturur. Bu nedenle, başkaca bir hukuk normunun ihlal edilmiş olması gerekmez. Ancak hukuka uygunluk sebeplerinin de somut olayda bulunmaması gerekir.

Bağlantılı hak sahipleri de, eser sahipleri gibi, tecavüzün ref'i, tecavüzün men'i ve tazminat davalarını açabilirler (FSEK m. 80/son). Ancak, bağlantılı hakların koruma kapsamı eser sahibinin hakları ile farklılık gösterir.

FSEK, eser sahipliği ve bağlantılı hak sahipliğiyle alakalı hakların etkin bir şekilde korunması için meslek birliklerinin kurulmasını öngörmüştür. Eser ve bağlantılı hak sahiplerinin temsilcisi konumunda olan bu tüzel kişiler, üyeleriyle yapmış oldukları sözleşme çerçevesinde hareket ederler.

Bu çalışmada, genel itibariyle yukarıda belirtilen davalarda davacı sıfatı konusu ele alınacaktır. Uygulamada sıklıkla tereddütlere yol açan bu konu, eser ve hak sahipliğine ilişkin karmaşık kuralların bütüncül bir yaklaşımla sistemli haline getirilmesi yoluyla aktarılacak ve dört alt konu başlığı altında incelenecektir. Çalışmanın birinci alt konu

¹⁸ Yavuz, Levent/Alıca, Türkay/Merdivan, Fethi, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu*, Cilt II, Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2014, 1881.

başlığı, genel anlamda davacı sıfatı kavramı ve dava türleridir. Bu başlık altında; taraf, dava ehliyeti, davayı takip yetkisi ve taraf sıfatı kavramları ile tecavüz halinde açılacak hukuk dava türleri açıklanacaktır. İkinci alt konu başlığı, eser sahipliği ve eser üzerinde hak sahibi kavramlarıdır. Bu başlık altında; eser sahibi kavramı, eser sahipliği türleri, eser sahibinin haklarını kullanmaya yetkili olanlar, eser sahipliği karineleri, bağlantılı hak sahipliği ve meslek birliği konuları açıklanacaktır. Bunlar, dava hakkının süjesi olabilecek kişilerdir. Üçüncü alt konu başlığı, haklarla ilgili hukukî işlemler ve miras hükümleri ve koruma süreleridir. Bunlar, eser ile hak sahipliğinin ve böylece davacı sıfatına etki edecek konulardır. Bu başlık altında; sağlar arası işlemler, miras ve ölüme bağlı tasarruflar ve koruma süreleri konuları izah edilecektir. Çalışmanın son alt konu başlığı ise, FSEK’te öngörülen hukuk davalarından davacı sıfatıdır. Bu başlık altında; malî ve manevi haklara ilişkin davalarda davacı sıfatı konuları işlenecektir. Sonuç bölümünde ise değerlendirmeler sunulacaktır. FSEK’te öngörülen haklarla ilgili haksız rekabet hükümleri ile kişilik haklarına dayalı olarak açılacak davalardaki davacı sıfatı, çalışmanın kapsamı dışında tutulacaktır.

I. DAVACI SIFATI KAVRAMI ve DAVA TÜRLERİ

A- Genel Olarak

Taraf, mahkemeden hukukî himaye talep eden ve kendisine karşı korunma talep edilen kişidir. Hukukumuzda, şekli taraf kavramı benimsenmiştir.¹⁹ Buna göre, dava dilekçesinde hukukî himaye talebinde bulunan kişiye davacı denir.²⁰ Dava dilekçesinde davalı olarak gösterilmekle de davalı olunur.²¹

Mahkemeden hukukî himaye talep etme yetkisi anlamına gelen dava hakkı²², hukukî yararlarla sınırlıdır (HMK m. 114/I/h)²³. Burada sözü edilen hukuki yarardan maksat, davacının subjektif hakkına kavuşabilmesi ve kendisine hukukî korunma sağlanabilmesi için, gerçekten mahkeme kararına muhtaç bir konumda bulunmasıdır. Bu

¹⁹ Kuru, Baki, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku*, Legal Yayınevi, İstanbul, 2016, 157. Medenî usul hukukunda, maddî, şekli ve işlevsel olmak üzere üç taraf kuramı mevcuttur. Maddî taraf kuramına göre, bir davanın aktif ve pasif tarafı, maddî hukuk ilişkisinin süjelerine göre belirlenir. Şekli taraf kuramı, dava dilekçesinde davacı ve davalı olarak gösterilen kişilerin davanın tarafları olarak nitelendirilmesini düşüncesine dayanır. İşlevsel taraf kuramı göre, tüm hak türlerine yönelik değil de malvarlığına ilişkin davalarda uyuşmazlık konusu mal veya hak üzerinde tasarruf yetkisine sahip olan kişiler davada taraftır. Bu kuramlar için bkz.: Tanrıver, Süha, *Medenî Usul Hukuku, Cilt I*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, 474-482.

²⁰ Kuru, 2016, 155, 157-158.

²¹ Kuru, 2016, 157-158.

²² Kuru, 2016, 155.

²³ Kuru, 2016, 155.

halde, dava açmakta hukuki yararının varlığından söz edilebilir.²⁴ Hukukî yarar, dava şartıdır (HMK m. 114/I/h). Dava hakkının kullanımının da, dürüstlük kuralına uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekir (HMK m. 29/I).

Taraf ehliyeti, davada taraf olabilme, yani hukuk muhakemesi bağlamında usulî ilişkinin süjesi olabilme yeteneğidir.²⁵ Taraf ehliyeti, medeni hukuktaki hak ehliyetinin medenî usul hukukundaki yansımasıdır (HMK m. 50)²⁶. Buna göre, hak ehliyetine sahip olan her gerçek ve tüzel kişi taraf ehliyetine sahiptir.²⁷ Taraf ehliyeti, dava şartıdır (HMK m. 114/I/d).

Dava ehliyeti, bir tarafın kendinin veya yetkili kılacağı bir temsilcinin aracılığıyla bir davayı takip etme ve usulî işlemler yapma yeteneğidir.²⁸ Dava ehliyeti, medenî hukuktaki fiil ehliyetinin medeni usul hukukundaki görünümüdür (HMK m. 51). Medeni hakları kullanma (fiil) ehliyetine sahip olan gerçek ve tüzel kişiler, dava ehliyetine de sahiptir.²⁹ Dava ehliyeti, taraflara ilişkin dava şartlarından biridir (HMK m. 114/I/d).

Davanın geçerli biçimde açılıp incelenebilmesi için davayı açanın dava takip yetkisine de sahip olması gerekir. Dava takip yetkisi, bir kişinin taraf olduğu davayı kendisinin takip edebilmesi veya vekil ile takip ettirebilmesi yetkisidir.³⁰ Başka bir deyişle dava takip yetkisi, davaya konu hukukî uyuşmazlığın veya ilişkinin esası hakkında, hüküm alabilme yetkisidir.³¹ Taraf ve dava yetkisi gibi, dava takip yetkisi de dava şartıdır (HMK m. 114/I/e).

Taraf sıfatı, dava konusu sübjektif hak ile taraflar arasındaki ilişkidir.³² Uygulamada sıfat yerine “husumet” terimi de kullanılmaktadır.³³ Dava dilekçesinde davacı veya davalı olarak gösterilen kişiler şekli taraf kuramına göre o davanın tarafı olurlar. Ancak, bu her zaman o kişilerin taraf sıfatına sahip oldukları anlamına gelmez. Bir sübjektif hakkı dava etme yetkisi, kural olarak o hakkın sahibine aittir. Dolayısıyla, o hakka ilişkin bir davada davacı sıfatı (aktif husumet) taşımak için o hakkın sahibi olmak gerekir. Bir sübjektif hak kendisinden davalı olarak istenebilecek kişi ise, davalı sıfatına (pasif

²⁴ Kuru, 2016, 155-156; Tanrıver, 2018, 470.

²⁵ Kuru, 2016, 158; Tanrıver, 2018, 500.

²⁶ Kuru, 2016, 158; Tanrıver, 2018, 500.

²⁷ Taraf ehliyetinin ne zaman kazanılıp kaybedebildiği hakkında bkz.: Kuru, 2016, 158-169; Tanrıver, 2018, 500-511.

²⁸ Kuru, 2016, 170.

²⁹ Dava ehliyetinin ne zaman kazanılıp kaybedebildiği hakkında bkz.: Kuru, 2016, 170-172; Tanrıver, 2018, 511-523.

³⁰ Kuru, 2016, 172.

³¹ Tanrıver, 2018, 523.

³² Kuru, 2016, 173.

³³ Kuru, 2016, 173.

husumet) sahip olur³⁴. Taraf sıfatı, dava şartı değildir.³⁵ Çünkü bir kimsenin hak sahibi veya borçlu olup olmadığı davanın esasına girildikten sonra tespit edilebilir. Bu halde ise, dava esastan red veya kabul edilir. Sıfat yokluğu bir def'i değil itirazdır. Dolayısıyla, hâkim diğer itirazlar gibi taraf sıfatını da dava dosyasından anlayabildiği sürece kendiliğinden dikkate alır.³⁶

B- Dava Türleri

Tecavüzün ref'i davası, FSEK'te düzenlenen maddi hukuk kökenli bir eda davasıdır (FSEK m. 66-68).³⁷ Tecavüzün ref'i davası hem manevi haklara (FSEK m. 66-67) hem mali haklara (FSEK m. 66, 68) hem de bağlantılı haklara (FSEK m. 80/son) vaki tecavüzler için açılabilir. Her üç hak türü için dava açılabilmesi, davanın hukukî niteliğinde bir değişikliğe yol açmaz; sadece ihlal konusu hakka göre ileri sürülebilecek talepler farklılık gösterir.³⁸

Tecavüzün ref'i davasının açılabilmesi için bir malî, manevî veya bağlantılı hakka karşı yapılan bir tecavüz olması ve bu tecavüzün veya hukukî sonuçlarının devam ediyor olması gerekir (FSEK m. 66/I)³⁹. Tecavüzün giderilmesi davası ile malî, manevî veya bağlantılı haklara karşı devam eden tecavüzün ortadan kaldırılması, yani tecavüz ile ortaya çıkan hukuka aykırılığın sonucunun giderilmesi amaçlanmaktadır.⁴⁰ Mesela, bir romanın eser sahibinden izin alınmaksızın çoğaltılıp piyasada satılması, bir televizyon dizisinin birkaç bölümünün yayımlanması ve yeni bölümlerin gösterimine devam edilmesi, bir tablonun sergileniyor olması hallerinde tecavüz devam ediyor sayılmaktadır.

Uygulamada, davanın açıldığı tarihte fiil sona ermiş olsa dahi, sonuçları devam ettiğinde, FSEK m. 68'de öngörülen varsayıma dayalı bedel talebinin ileri sürülebileceği kabul edilmektedir. Mesela, radyo programında bir şiirin okunması veya bir şarkının⁴¹ çalınması suretiyle dolaylı temsil ve kamuya iletimi; bir filmin televizyonda yayımlanması suretiyle kamuya iletimi,⁴² bir tiyatro piyesinin sahnelenme suretiyle temsili hallerinde tecavüz fiili sona ermekle hukukî sonuçları ortadan kaldırılmış değildir.

Tecavüzün men'i davası, tecavüzün ref'i davası gibi, FSEK'te düzenlenen maddi hukuk kökenli bir eda davasıdır (FSEK m. 69/I).

³⁴ Kuru, 2016, 173.

³⁵ Kuru, 2016, 174.

³⁶ Kuru, 2016, 174.

³⁷ Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt II, 1969; Demirbaş, 2015, 73.

³⁸ Demirbaş, 2015, 73-74.

³⁹ Tekinalp, 2012, § 20 Kn. 27; Kılıçoğlu, 2017, 397.

⁴⁰ Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt II, 1970.

⁴¹ Yargıtay 11. HD. T. 24.10.2011, E. 2010/2645, K. 2011/14318.

⁴² Yargıtay 11. HD. T. 03.04.2012, E. 2010/5647, K. 2012/5223.

Tecavüzün men'i davasıyla, manevi ve mali haklar ile bağlantılı haklarına karşı tecavüz tehlikesine maruz kalan hak sahibi, muhtemel tecavüzün önlenmesini sağlar. Bu bağlamda saldırının devam etme ya da tekrarlanma ihtimali bulunan hallerde de hak sahibine muhtemel ve müstakbel saldırının önlenmesini dava etme imkânı tanınmıştır (FSEK m. 69/I).⁴³

Tecavüzün men'i davasını açmak, iki halde mümkündür. Birinci halde, tecavüz henüz gerçekleşmemiştir, ancak gerçekleşme tehlikesi bulunmaktadır (FSEK m. 69/I/c.1).⁴⁴ Mesela, hikayesinin izinsiz olarak radyoda seslendirileceğini öğrenen yazar, hikayesi henüz kamuya iletilmeden önce tecavüzün men'i davası açarak eserinin umuma iletimine engel olabilir.

İkinci halde ise, başlamış ve bitmiş bir tecavüzün devam etme veya tekrarlanma ihtimali vardır (FSEK m. 69/I/c.2).⁴⁵ Aynı örnekten devam edilirse, daha önce izinsiz biçimde yayımlanmış olan hikaye, bir kez daha yayımlanmak üzeredir. Uygulamada da daha önceden gerçekleşen ihlalin noter veya delil tespiti yoluyla ispat edilmesi durumunda saldırının devam ya da tekrarı tehlikesi kabul görmektedir.⁴⁶

Manevi tazminat davası, manevi haklara vaki tecavüz sebebiyle uğranılan manevi zarara karşılık açılan bir eda davasıdır (FSEK m. 70/I).⁴⁷ Manevi tazminat davası, maddi hukuk bakımından TBK'daki haksız fiile benzer bir dava türüdür. Bu sebeple, mahiyetine uygun düştüğü müddetçe manevi tazminat davasına TBK m. 49 vd. maddeleri uygulanır.

Manevi hakların ihlal edilmesiyle kimi hallerde, manevi zarar yanında maddi zarar da meydana gelebilir. Mesela, bir film sinemada gösterime girmeden televizyonda yayımlanmış ve bunun sonucunda sinema salonlarında filme olan ilgi azalmış ve sinema eseri sahibi ile bağlantılı hak sahibi gelir kaybına uğramış veya sinema gösterimi için yaptıkları sözleşmelerin feshedilmesi sebebiyle maddi bir kayba uğramış

⁴³ Demirbaş, 2015, 141.

⁴⁴ Tekinalp, 2012, § 20 Kn. 77; Demirbaş, 2015, 152-153.

⁴⁵ Tekinalp, 2012, § 20 Kn. 77; Demirbaş, 2015, 153.

⁴⁶ Yargıtay 11. HD, T. 02.10.2007, E. 2006/3964, K. 2007/12265.

⁴⁷ Tazminat davaları hakkında bilgi için bkz.: Yasaman, Hamdi, *Fikri Haklarda Tazminat İle İlgili Bazı Sorunlar*, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, Cilt I, Beta Yayın, İstanbul, 2002, 805-819; Oğuz Arzu/Özden-Merhacı Selin, *Fikri ve Sınâi Hakların İhlal Edilmesinden Doğan Tazminat Talepleri*, Prof. Dr. Erdal Onar'a Armağan, C. II, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2013, 951-974; Inceoğlu M. Murat/Tosun Yalçın, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Manevi Tazminat Talepleri ve Bunların Türk Borçlar Kanunu İle İlişkisi*, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXVIII, S. 3, Eylül 2012, 75-113; Kılıçoğlu Ahmet M., *5846'daki Hatalı Bir Değişiklik Açısından Manevî Hakların İhlalinden Doğan Zararın Tazmini*, FMR, Y. 1, C. I, S. 2001/3, 23-28; Küçükali Canan, *Fikri Hakların İhlalinden Kaynaklanan Tazminat Davası*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017; Sarıkaya, Murat, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Tazminat Talepleri Üzerine İnceleme*, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, 1(2), 59-90.

olabilir⁴⁸. Bu gibi hallerde manevi hakların ihlali sonucu ortaya çıkan maddi zararların TBK m. 49'deki haksız fiil hükümleri çerçevesinde talep edilmesi mümkündür.⁴⁹

Mali hakları ihlal edilen hak sahibi, tecavüz edenin kusurlu olması halinde, TBK'nın haksız fiillere ilişkin genel hükümleri çerçevesinde tazminat talep edebilir (FSEK m. 70/II).

FSEK m. 70/II hükmünün haksız fiillere yaptığı atıf dolayısıyla, malî hakların ihlâlî dolayısıyla açılacak tazminat davalarına TBK'nın haksız fiillere ilişkin hükümleri kıyasen uygulanacaktır. TBK'nın haksız fiilin şartları (TBK m. 49), zarar ve tazminat miktarının tayini (TBK m. 50, 51), tazminatın indirilmesi (TBK m. 52), müteselsil sorumluluk (TBK m. 61, 62) ve zamanaşımı (TBK m. 72) hakkındaki hükümleri fikir ve sanat eserleri üzerindeki malî haklara ilişkin ihlâl dolayısıyla açılacak tazminat davalarında uygulanacaktır.⁵⁰

Mali ve manevi hakları ihlal edilen hak sahibi, şartların oluşması halinde tazminat davası açabilir (FSEK m. 70/I-II). Ancak, hak sahibinin malvarlığında bir eksilme olmadığı halde tecavüz eden, tecavüz fiili neticesinde kâr elde etmiş olabilir. Kârın iadesi davası, bu şekilde elde edilen kazancın, hak sahibine iadesine yönelik bir eda davasıdır (FSEK m. 70/III).⁵¹

FSEK m. 70/III'de öngörülen kârın iadesi davasının hukukî dayanağını TBK m. 530'da düzenlenen "gerçek olmayan vekaletsiz iş görme" hükümleri oluşturmaktadır.⁵²

Sözü edilen hukuk davalarında davacı sıfatı, FSEK'te tanınan manevi ve mali haklar ile bağlantılı haklar üzerindeki tasarruf yetkilerinin kapsamına göre belirlenir. Bir sonraki bölümlerde, eser sahipliği ve hak sahipliği kavramları ile hak sahipliğinin değişimine yol açan hukukî işlemler ve olaylar açıklanacaktır.

II- ESER SAHİBİ ve ESER ÜZERİNDE HAK SAHİBİ KAVRAMLARI

A- Eser Sahibi Kavramı

FSEK m. 1/B-b'ye göre; eser sahibi, "*eseri meydana getiren kişi*" olarak tanımlanmıştır. FSEK m. 8/I'de ise; "*Bir eserin sahibi, onu meydana getirendir.*" hükmü bulunmaktadır. Bu hükümlere göre, eseri yaratan kişi, FSEK gereğince eser sahibi olarak nitelendirilmektedir.

⁴⁸ Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt II, 2202.

⁴⁹ Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt II, 2203.

⁵⁰ Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt II, 2213.

⁵¹ Demirbaş, 2015, 194.

⁵² Tekinalp, 2012, § 20 Kn. 99; Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt II, 2215; Demirbaş, 2015, 194.

Eser sahipliği, FSEK anlamında eser sayılan bir fikir ve sanat ürününün meydana getirilmesiyle kendiliğinden doğar.⁵³ Eserin meydana getirilmesi, maddi bir fiildir.⁵⁴ Bir yazarın bir romanı yazması, bir heykeltıraşın bir heykeli vücuda getirmesi, bir bestecinin bir şarkının notalarını kâğıda dökerek beste yapması eserin meydana getirilmesine örnek teşkil eder.

Eseri meydana getiren, ona hususiyetini veren kişidir (meydana getirme veya yaratma ilkesi)⁵⁵. Eserin sahibinin hususiyetini içermesi, bir eserin ancak gerçek kişilerce meydana getirilmesini zorunlu kılar.⁵⁶ FSEK m. 1/B/1-b’de yer alan “gerçek” ibaresi, 3/3/2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanunun m. 28 ile madde metninden çıkarılmıştır. Bu ibarenin çıkarılması ve FSEK m. 27/IV hükmündeki tüzel kişiler için öngörülen koruması süresi sebebiyle, tüzel kişilerin eser sahibi olabilecekleri akla gelebilecektir. Ancak, Yargıtay değişiklikten sonra, tüzel kişilerin eser sahibi olamayacağını belirtmiştir.⁵⁷ Zira tüzel kişiler, organları vasıtasıyla hukuki tasarruflarda bulunabilirler. Tüzel kişilerin FSEK’in öngördüğü anlamda bir eser meydana getirebilmeleri mümkün değildir. Dolayısıyla tüzel kişiler, eser sahibi olamazlar,⁵⁸ ancak, belirli şartlar altında eser üzerindeki bazı mali hakları kullanma yetkisine sahip olabilirler.⁵⁹ Bu husus, FSEK m. 18/II’de düzenlenmekte olup mali hakların eseri yaratan kişiye ait olacağına dair halin bir istisnasıdır.

Eser sahipliği maddi bir fiille kazanıldığı için, bir fikri ürün meydana getiren gerçek kişinin tasarruf ehliyetinin bulunup bulunmadığı da önem taşımamaktadır. Dolayısıyla küçükler, kısıtlılar veya ayırt etme gücü bulunmayanlar da eser sahibi olabilmektedirler.⁶⁰ Ancak, eser üzerinde hukukî işlemler tesis edilirken bu kişilerin kanunî temsilcilerinin iznine ihtiyaç bulunmaktadır.⁶¹

⁵³ Öztan, 2008, 236; Erel, 2009, 86. Bu doğrultuda, “Belli Belli” isimli şiir hakkında açılan eser sahipliği davası hakkında verilen karar için bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 18.06.2007, E. 2007/5265, K. 2007/9282.

⁵⁴ Tekinalp, 2012, § 1 Kn. 32; Öztan, 2008, 235; Yargıtay 11. HD. T. 18.06.2007, E. 2007/5265, K. 2007/9282.

⁵⁵ Kılıçoğlu, 2017, 186; Suluk/Karasu/Nal, 2019, 79.

⁵⁶ Öztan, 2008, 82-83; Erel, 2009, 87-88; Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 2; Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt I, 195; Suluk/Karasu/Nal, 2019, 79; Kılıçoğlu, 2017, 186; Erdil, Engin, *Fikri Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, 27.

⁵⁷ Yargıtay 11. HD. T. 25.02.2008, E. 2007/227, K. 2008/2175.

⁵⁸ Yargıtay 11. HD. T. 25.02.2008, E. 2007/227, K. 2008/2175.

⁵⁹ Çalışanlarının meydana getirdiği bir web sitesi üzerinde işveren şirketin sadece FSEK’te belirtilen mali hakların sahibi olduğu ve manevi hakların kullanma yetkisinin bulunduğu yönünde karar için bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 07.05.2009, E. 2007/10504, K. 2009/5482.

⁶⁰ Ateş, 2007, 12.

⁶¹ Öztan, 2008, 287; Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt I, 194.

Eser sahipliğinin kazanılması için, ayrıca bir irade açıklamasına gerek bulunmadığı gibi, başka bir hukuki işleme, tescile veya resmi ya da gayri resmi herhangi bir formaliteye de gerek yoktur.⁶²

Bununla birlikte, FSEK m. 13/III'de; filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sinema eserlerini içeren yapımlarını ve seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonogram yapımcılarının müzik eserlerini içeren yapımlarını kayıt ve tescil ettirmeleri gerektiği düzenlenmektedir. Bilgisayar oyunları da hak sahiplerince kayıt ve tescil ettirilebilir. Bunlar, sinema eserlerini içeren yapımlar gibi belli bir mizansen veya senaryo çerçevesinde hareketli ve sesli görüntüleri içerdikleri müddetçe tescile tabidir.

FSEK m. 13/III'de belirtilen yapımların tescili, hak ihdas etmek amacı taşımamaktadır.⁶³ Film ve fonogram yapımcılarının sahip oldukları hakların ihlal edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve mali haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilmesi amaçlarıyla böyle bir tescil yükümlülüğü getirilmiştir.⁶⁴ Dolayısıyla tescil, bu amaçların temini için getirilen idarî bir işlemdir.⁶⁵ Aynı amaçla, eser sahiplerinin talebi üzerine, FSEK kapsamında korunan tüm eserlerin kayıt ve tescil edilmesi, malî haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin kayıt altına alınması mümkündür (FSEK m. 13/III).⁶⁶

Eser sahibi ile eser sahipliğinden doğan hakları kullanmaya yetkili olanların ayırt edilmesi gerekir. Az önce ifade edildiği üzere eser sahibi, eseri meydana getiren kişidir. Eser sahipliğinden doğan hakları kullanma yetkisi olanlar ise, kanundan (işverenlerin veya tüzel kişilerin hak sahipliği - FSEK m. 18/II), hukukî bir tasarruf sonucu (devir veya lisans sözleşmeleri - FSEK m. 48-52), miras (FSEK m. 19 ve 63), cebri icra (FSEK m. 62) veya kamuya mal etme (FSEK m. 47) gibi FSEK'te öngörülen hallerde söz konusu olmaktadır.

Eser ve hak sahipliği, ikame edilecek hukuk davalarında davacı sıfatını kimlerin taşıyabileceği konusunda ışık tutacak nirengi noktalarıdır. Aşağıdaki bölümlerde, bu sükelerin hak sahipliklerinin doğumu teker teker açıklanmaktadır.

⁶² Öztan, 2008, 236; Kılıçoğlu, 2017, 187; Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt I, 194-195; Ateş, 2007, 12. Yargıtay 11. HD. T. 18.06.2007, E. 2007/5265, K. 2007/9282; "EDUCAD" isimli bir kurs otomasyon programı hakkında açılan eser sahipliğinin tespiti ve Kültür Bakanlığı nezdinde yapılan tescil işleminin iptali istemli davada, eser sahipliğinin doğumu içir tescile gerek olmadığı vurgulanmış ve tescil işleminin idari bir işlem olması sebebiyle iptali istemi yönünden uyumsuzluğun idari yargının görev alanında kaldığına için karar için bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 06.12.2011, E. 2009/14248, K. 2011/16454.

⁶³ Yargıtay 11. HD. T. 18.06.2007, E. 2007/5265, K. 2007/9282.

⁶⁴ 17/05/2006 tarih ve 26171 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Fikir ve Sanat Eserlerinin Kayıt ve Tescili Hakkında Yönetmelik m. 5.

⁶⁵ Yargıtay 11. HD. T. 06.12.2011, E. 2009/14248, K. 2011/16454.

⁶⁶ Fikir ve Sanat Eserlerinin Kayıt ve Tescili Hakkında Yönetmelik m. 7.

B- Eser Sahipliği Türleri

FSEK kapsamına giren bir eserin bir kişi tarafından tek başına veya birden çok kişi tarafından birlikte meydana getirilmesi mümkündür. Eseri meydana getirenlerin sayısına göre, eser sahipliği; tek kişinin eser sahipliği ve birden fazla kişinin eser sahipliği olmak üzere ikiye ayrılır. FSEK ayrıca, işleme eser sahipliği ile sinema eseri sahipliği konusunda özel hükümler getirmiştir. Buna göre, FSEK'te düzenlenen eser sahipliği türleri şu şekildedir:

- ❖ Tek kişinin eser sahipliği (FSEK m. 8/I),
- ❖ Birden fazla kişinin eser sahipliği
  - Müşterek eser sahipliği (FSEK m. 9),
  - İştirak halinde eser sahipliği (FSEK m. 10),
- ❖ Eser sahipliğinde özel durumlar
  - İşlenme eser sahipliği (FSEK m. 8/II),
  - Sinema eseri sahipliği (FSEK m. 8/III).

1. Tek Kişinin Eser Sahipliği

FSEK anlamında eser olarak kabul edilen bir fikri ürünün tek bir kişi tarafından meydana getirilmesi halinde tek kişinin eser sahipliği söz konusudur. Meydana getirdiği esere ilişkin olarak FSEK'in tanıdığı tüm hak ve yetkiler bu kişiye aittir.

Bir eserin meydana getirilmesinde ve dolayısıyla eser sahipliğinin tespitinde en önemli unsur hususiyettir. Başkalarının esere hususiyetlerini vermeksizin mesela yol gösterme veya yardım etme şeklinde katkı sunmaları, eser sahipliğinin tek kişiye ait olmasına halel getirmez. FSEK m. 10/III'de; bir eserin vücuda getirilmesinde yapılan teknik hizmetler veya teferruata ait yardımların eser sahipliğine esas teşkil etmeyeceği düzenlenmektedir. Bunun sebebi ise, eserin meydana getirilmesinde maddî ve manevî destek sağlayanların, alt yapı hizmetlerini verenlerin, araç-gereç sağlayanların veya kaynak toplayanların esere hususiyetlerini yansıtmayıp katkılarının teknik hizmet ve yardım düzeyinde kalmasıdır. Söz konusu çaba ve katkıların azlığı ya da çokluğu arasında fark bulunmamaktadır. Birlikte eser sahipliğinin doğabilmesi için, eserin meydana getirilmesine nitelikli bir şekilde yaratıcı çaba ve katkı sağlanması gerekmektedir.

2. Birlikte Eser Sahipliği

a. Müşterek Eser Sahipliği

“Ortak eser sahipliği”⁶⁷ veya “paylı eser sahipliği”⁶⁸ gibi kavramlarla da anılan “müşterek eser sahipliği”nde,⁶⁹ her biri bağımsız

⁶⁷ Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 15; Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt I, 206.

olarak FSEK kapsamında himaye gören birden çok eserin farklı eser sahipleri tarafından bir araya getirilmesiyle oluşan yeni bir eser söz konusudur.⁷⁰

Müşterek eser sahipliğinin söz konusu olabilmesi için iki unsurun varlığı şarttır:

- ❖ Birden fazla eser sahibi⁷¹ ve
- ❖ Birden fazla her biri bağımsız olarak FSEK kapsamında korunan eserler.⁷²

Müşterek eserde, birbirinden bağımsız eserler aynı çatı altında bir araya gelmektedir. Böylece, alt parçaları ayrılabilen ve fakat birlikte tek eser ortaya çıkar. Resimli bir toplama eserde (derlemede), derlemenin bir kişi, resimlerin bir başka kişi tarafından yapılması,⁷³ bir tiyatro oyununun koreografisinin bir kişi tarafından oluşturulması, sözlerinin (metninin) ise bir başka kişi tarafından yazılması; bir kitabın belli bölümlerinin bir kişi, diğer bölümlerinin başka bir kişi tarafından yazılması; bir çizgi romanın⁷⁴ yazılı kısımlarının bir kişi tarafından kaleme alınması, çizim kısımlarının ise başka bir kişi tarafından meydana getirilmesi müşterek eser sahipliğine örnek teşkil eder.

Müşterek eser sahiplerinden her birisi, kendi meydana getirdiği bölüm üzerinde bağımsız olarak mali ve manevi haklara sahiptir.⁷⁵ Bununla birlikte, müşterek eser sahiplerinin eserin tümü üzerinde de müşterek eser sahipliğinden doğan mali ve manevi hakları mevcuttur. Müşterek eserin tümü üzerinde kullanabilecekleri ve eser sahiplerinin birlikte hareket etmesini gerektiren bu haklar, *eserin değiştirilmesi, yayımlanması ve diğer mali haklar* ile sınırlıdır.

Müşterek eser sahipleri, müşterek eserin bütününe ilişkin bu hakların (eserin değiştirilmesi, yayımlanması ve diğer mali haklar) kullanımını ve bu haklarla ilgili tesis edilecek hukukî işlemler bakımından aralarında sözleşme yapabilirler. Böyle bir sözleşme bulunmazsa, müşterek eserle ilgili bu hakların kullanılmasına ve bunlarla ilgili tesis edilecek hukukî işlemlere izin vermeyen eser sahibinin iradesinin yerine geçmek üzere mahkemeye başvurulabilir (FSEK m. 9/II).

---

⁶⁸ Kılıçoğlu, 2017, 205.

⁶⁹ Öztan, 2008, 267; Erel, 2009, 93.

⁷⁰ Erel, 2009, 93.

⁷¹ Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 15.

⁷² Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 16; Öztan, 2008, 268.

⁷³ FSEK 6/1/7 hükmü kapsamında seçme ve toplama eser tertibi faaliyetinde bulunanın ressamla birlikte müşterek eser sahibi olduğu yönünde karar için bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 24.03.2008, E. 2007/2338, K. 2008/3698.

⁷⁴ “Sönmeyen Güneş Atatürk” isimli çizgi romanın çizimini ve yazımını yapanlar arasında müşterek eser sahipliği olduğu ve bu eserin yazım kısmını yapan kişinin adının eserden çıkarılarak eserin “Mustafa Kemal Atatürk 1” ismi altında umuma arz edilmesinin yazımı yapan kişinin mali ve manevi haklarını ihlal ettiği yönünde karar için bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 10.04.2008, E. 2007/1853, K. 2008/4748.

⁷⁵ Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 17; Öztan, 2008, 271; Erel, 2009, 93.

Yargıtay, müşterek bir eserde eser sahiplerinden birinin adının çıkarılarak eserin yayımlanması şeklinde gerçekleşen bir uyuşmazlıkta, eserden adı çıkarılan eser sahibinin umuma arz (FSEK m. 14) ve eser sahibi olarak tanıtılma (FSEK m. 15) şeklindeki manevi hakları ile çoğaltma (FSEK m. 22) ve yayma (FSEK m. 23) şeklindeki mali haklarının ihlal edildiğine hükmetmiştir.⁷⁶ Yargıtay uygulamalarına göre, bir musiki eseri icra eden, besteci ve güfte yazarı yanında müşterek eser sahibi değildir.⁷⁷

Müşterek eser sahipleri, istedikleri an müşterek eser sahipliğine son verip eserlerini bağımsız olarak hukukî işlemlere tabi tutabilirler. Bu isteğin diğer eser sahipleri tarafından kabul görmemesi halinde, ortaya çıkan uyuşmazlık, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun (TBK'nın) 620 vd. maddelerinde düzenlenen adi şirket hükümleri ve sözleşmenin tek taraflı feshi veya sözleşmeden dönme hükümleri ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun (TMK'nın) paylı mülkiyete ilişkin hükümleri uygulanarak çözümlenebilir.⁷⁸

b. İştirak Halinde Eser Sahipliği

“Eser sahipleri arasında birlik”⁷⁹ ve “elbirliği halinde eser sahipliği”⁸⁰ gibi kavramlarla da anılan “iştirak halinde eser sahipliği”nde,⁸¹ birden fazla eser sahibinin fikri ürün ve hususiyetlerinin iç içe geçmesiyle meydana gelen ve eserin niteliği bozulmaksızın her birinin katkısının diğerinden ayrılması mümkün olmayan bir eser söz konusudur. Eser sahiplerinden hiç birisinin katkısı eserin bütününden ayrı ve bağımsız olarak değerlendirilmeye müsait değildir.⁸²

İştirak halinde eser sahipliği için dört şartın bir araya gelmesi gerekir:

- ❖ Eserin birden fazla kişi tarafından meydana getirilmesi gereklidir.⁸³
- ❖ Eser sahiplerinin her birisinin eserin meydana getirilmesinde esaslı katkısı (yaratıcı ortak çabası) olmalıdır.⁸⁴
- ❖ Eser sahiplerinin her birinde eseri iştirak halinde meydana getirmeye yönelik iradenin bulunması ve eserin bu

⁷⁶ Yargıtay 11. HD. T. 10.04.2008, E. 2007/1853, K. 2008/4748.

⁷⁷ “Ares” adlı musiki eseri üzerinde davacıardan (biri) besteci ve söz yazarı olarak eser sahibi ve diğer davacı ile birlikte musiki eserinin icracı sanatçısı oldukları bildirildiğinden mahkemenin müşterek eser sahipliğine ilişkin kabulü yerinde değil”dir. Bkz. Yargıtay 11. HD. T. 27.06.2011, E. 2009/14892, K. 2011/7722.

⁷⁸ Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 15.

⁷⁹ Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 20.

⁸⁰ Kılıçoğlu, 2017, 207; Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt I, 208.

⁸¹ Öztan, 2008, 258; Erel, 2009, 89.

⁸² Erel, 2009, 89.

⁸³ Öztan, 2008, 259.

⁸⁴ Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 21.

yardımlaşma süreci sonucunda vücuda getirilmiş olması gereklidir. Bu sebeple, eser sahibi veya sahiplerince başka bir kimsenin müdahalesine rıza gösterilmemişse, bu durum müdahale iştirak halinde eser sahipliği hakkı vermez.⁸⁵

- ❖ Eser sahiplerinin eserin meydana gelmesindeki katkılarının birbirinden ayrılması mümkün olmamalıdır⁸⁶.

Bir ders kitabının,⁸⁷ bir bilgisayar programının,⁸⁸ bir mimari projenin, bir oyunun veya bir müzik eserinin bestesinin veya hem bestesinin hem güftesinin⁸⁹ birden fazla kişi tarafından meydana getirilmesi iştirak halinde eser sahipliğine örnek teşkil eder.

İştirak halinde eser sahipliğiyle ilgili adi şirket (TBK'nın 620 vd. maddeleri) hakkındaki hükümler uygulanır (FSEK m. 10/II). Ancak, TBK'nın öngördüğü adi şirket şekli ile FSEK'in öngördüğü iştirak halinde eser sahipliği, yapıları itibariyle birtakım farklılar taşımaktadır. Dolayısıyla, adi şirkete ilişkin hükümlerin iştirak halinde eser sahipliğine uygulanması, halin haklı gösterdiği oranda mümkündür. İştirak halinde eser sahipliğine, fesih ve tasfiyeye ilişkin adi şirket hükümleri uygulanmaz.⁹⁰ Bunun sebebi, iştirak halinde eser sahipliğinin eserin meydana getirilmesiyle kendiliğinden doğması ve koruma süresi bitiminden önce feshinin mümkün olmamasıdır.⁹¹

İştirak halinde eser sahipliğinin müşterek eser sahipliğinden temel farkı şudur: Müşterek eser sahipliğinde, her bir eser sahibinin fikri ürünü, bağımsız bir eser olarak da korunabilmektedir. Bu karşın iştirak halinde eser sahipliğinde, eser sahiplerinin müstakil, yani diğerinden bağımsız olarak korunabilecek bir eseri bulunmamaktadır. Bu sebeple, iştirak halinde eser sahipliğinde, mali ve manevi haklarla ilgili tesis edilecek hukukî işlemler bakımından tüm eser sahiplerinin oybirliği gereklidir. Daha somut bir ifadeyle, iştirak halinde eser sahipleri, eserin

⁸⁵ Yargıtay 4. HD. T. 22.10.1992, E. 1991/5141, K. 1992/11254.

⁸⁶ Yargıtay 11. HD. T. 14.06.2011, E. 2011/7296, K. 2011/7174.

⁸⁷ Bir dershanede çalışanlar tarafından yazılan ders kitapları üzerinde iştirak halinde eser sahipliği olduğuna ilişkin karar için bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 29.05.2012, E. 2011/1302, K. 2012/9233.

⁸⁸ Sağlık Bakanlığı'nda çalışan doktor ve diğer personel ile bu amaçla kurulan ve ücretleri ödenen dernek ve şirket tarafından temin edilen görevlilerin katılımıyla oluşturulan bilgisayar programı üzerinde iştirak halinde eser sahipliği olduğuna ilişkin karar için bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 27.06.2006, E. 2005/5049, K. 2006/7575.

⁸⁹ "Beatles Alaturka" isimli projede yer alan "The Beatles" grubuna ait seçili şarkıların aranje edilerek Türk Müziği formatında yeniden yorumlanmasıyla meydana getirilen işleme eserde, işlemeyi yapan müzisyenler arasında iştirak halinde eser sahipliği bulunduğu yönünde karar için bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 14.06.2011, E. 2011/7296, K. 2011/7174. Bu konuda "Kültür Bakanlığı İstanbul Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğü'nden celp edilen eser işletme belgesinde, davaya konu "Yeni ve Yeni Kalanlar" isimli eserin söz yazarı- bestecisinin S.A.-M.C.Ö. olduğu belirtilmiştir. Bu durumda, dava dışı S.A. ile davacı M.C.Ö. arasında birlikte eser sahipliği söz konusu"dur. Karar için bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 13/12/2018, E. 2017/238, K. 2018/7933.

⁹⁰ Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 22; Yargıtay 11. HD. T. 28/03/2019, E. 2017/3587, K. 2019/2414.

⁹¹ Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 22.

tümü üzerindeki haklarla ilgili devir ve lisans sözleşmesi yapmak, rehin vermek veya ölüme bağlı tasarruflarda bulunmak bakımından diğerlerinden bağımsız olarak hareket etme hakkına sahip değildir.

Zira, eser sahiplerinden birinin birlikte yapılacak bir işleme haklı bir sebep olmaksızın izin vermemesi halinde, bu izin mahkemece verilebilir (FSEK m. 10/II).

Bir eserin vücuda getirilmesinde yapılan teknik hizmetler veya teferruata ait yardımlar, iştirak halinde eser sahipliğine vücut vermez (FSEK m. 10/III). Restorasyonu gerçekleştiren mimar, ressam veya heykeltıraş gibi sanatçıların restorasyon sonucu onarılan güzel sanat eseri üzerinde hususiyetlerini yansıtmamaları sebebiyle iştirak halinde eser sahipliği yoktur.⁹² Bir kitabın hazırlanmasında sadece redaksiyon (düzenleme) görevi yapanlar⁹³ ile meydana getirilmiş şekilleri bilgisayar ortamına aktaranlar,⁹⁴ Yargıtay tarafından iştirak halinde eser sahibi olarak kabul edilmemektedir.

c. Eser Sahipliğine İlişkin Özel Durumlar

ca. İşlenme ve Derleme Eser Sahipliği

“Bir işlenmenin ve derlemenin sahibi, asıl eser sahibinin hakları saklı kalmak kaydıyla onu işleyendir” (FSEK m. 8/II). İşleyen ise, diğer bir eserden yararlanmak suretiyle meydana getirilen işlenme esere hususiyetini veren kişidir. Mesela;

- ❖ Yabancı dildeki bir romanı Türkçe’ye çeviren tercüman bu Türkçe roman üzerinde;
- ❖ Bir romanı tiyatro piyesine çeviren yazar bu piyes üzerinde;
- ❖ Bir musiki eseri aranjman yoluyla yeniden yorumlayan müzisyen bu aranje edilmiş eser üzerinde;
- ❖ Bir heykelin tablosunu yapan ressam bu tablo üzerinde;
- ❖ Bir tablodan yararlanarak gravürler yapan sanatçı bu gravürler üzerinde;
- ❖ Bir bilgisayar programının çalışma sistemi ve kullanıcı arayüzü değiştirilerek farklı tercihlere uygun hale dönüştüren mühendis veya programcılar meydana getirilen yeni program üzerinde⁹⁵

işleyen sıfatıyla eser sahibidir.

Derlemelerde (seçme ve toplama eserlerde), editör ve benzeri adla anılan bir yetkili bulunur. Bu yetkili, derlemede yer alacak eserleri (mesela şiir veya makaleler) seçerken ve eseri meydana getirirken

⁹² Yavuz/Alica/Merdivan, Cilt I, 198.

⁹³ Yargıtay II. HD. T. 19.02.2007, E. 2005/14824, K. 2007/3033.

⁹⁴ Yargıtay II. HD. T. 26.02.2007, E. 2006/208, K. 2007/3554.

⁹⁵ Yargıtay II. HD. T. 17.07.2008, E. 2007/7355, K. 2008/9425.

hususiyetini bu derleme esere yansıtmışsa, yani eseri bir düşünce yaratıcılığı sonucu oluşturmuşsa bu derleme eserin sahibi olur. Editör, yalnızca bütün eser üzerinde işleyici olarak eser sahipliğine hak kazanır ve bütüne ilişkin mali ve manevi hakların sahibi olur. Derleme eserin bölümleri (mesela şiir veya makaleler) üzerinde, o bölümü meydana getirenlerin eser sahipliği ve sorumluluğu bulunmaya devam eder. Editör, ancak somut olayın özellikleri haklı gösteriyorsa, bölümlerdeki intihalden sorumlu tutulur.⁹⁶

cb. Sinema Eseri Sahipliği

Bir sinema eseri, ayrı ayrı birden fazla fikri ürünlerin bileşimidir. Bu sebeple, sinema eserleri üzerinde, birden fazla kişinin eser sahipliği bulunmaktadır. Sinema filmleri, sesli ve görüntülü veya sessiz görüntülü olabilir.

Sinema eserlerinde eser sahipleri; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı, diyalog yazarı, canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserinde animatörden (çizimi yapandan) ibarettir (FSEK m. 8/III).

Sinema eserinin bir bütün olarak korunması, özgün müziğin ve senaryonun sinema eserinden bağımsız olarak korunmasına engel değildir. Bu özelliği itibarıyla sinema eseri sahipliği, iştirak halinde ve müşterek eser sahipliğinden oluşan *sui generis* bir birlik olarak kabul edilebilir. Nitekim sinema eserine vücut veren kişilerin katkıları, bazen müstakil bazen de müşterek veya iştirak halinde eser sahipliğine yol açabilecek niteliktedir.⁹⁷ Sinema eseri bir bütün olarak korunurken; film müziği musiki eser olarak, senaryo ise yerine göre ilim ve edebiyat eseri ve bir romandan uyarılma ise işlenme eser olarak korumadan faydalanabilir.⁹⁸ Senaryo ve beste, özel olarak film için hazırlanmışsa, bunları meydana getirilenler o sinema eseri üzerinde FSEK m. 8/III uyarınca birlikte eser sahibi olacaklardır.⁹⁹

Ayrıca sinema eserleri, çoğunlukla bir film yapımcısının sermayesi ile gerçekleştirilmektedir. Bu hallerde, FSEK m. 18/III uyarınca sinema eseri sahipleri, mali hakları kullanma yetkisini film yapımcısına devretmektedir. Böylece, film yapımcısı, FSEK m. 80/I-2 bağlamında bağlantılı hak sahibi sıfatını kazanmakta ve bu çerçevede

⁹⁶ Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 11a.

⁹⁷ Erdil, 2016, 30.

⁹⁸ Erel, 2009, 96; Erdil, 2016, 30. Yalçın Tosun, senaryonun ve özgün film müziğinin sinema eseri meydana getirildikten sonra bağımsız olarak korunmaması gerektiğini; FSEK m. 8/III'de belirtilen kişiler arasındaki iştirak halinde eser sahipliğinin bu iki unsuru da kapsayacağını ve böylece sinema eserinin ayrılmaz bir parçası olarak bütün halinde korunacağını ileri sürmektedir. Bkz. Tosun, Yalçın, *Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları*, Oniki Levha Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2018, 312-315.

⁹⁹ Erel, 2009, 96.

koruma elde etmektedir.¹⁰⁰ Benzer şekilde, sinema eserlerinde rol alan oyuncular da FSEK m. 80/I-1-A gereğince icracı sanatçı olarak bağlantılı hak sahibidirler.¹⁰¹ Dolayısıyla, bir sinema eserinde, katmanlar halinde hak sahipliği söz konusudur.

Bu sayılanlar dışında bir sinema eserinin meydana getirilmesinde görev yapan teknik ekibin (kameraman, ışıkçı, mühendis, teknisyen ve diğer yardımcı personelin) çalışmaları, bu kişilere eser veya bağlantılı hak sahipliği kazandırmaz.¹⁰²

3. Eser Sahibinin Haklarını Kullanmaya Yetkili Olanlar

a. Mali Hakların İşverenler Tarafından Kullanılması

Aralarındaki sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça; memurlar, hizmetliler ve işçilerin işlerini yaparken meydana getirdikleri eserler üzerindeki malî hakları kullanma yetkisi, işverenlerce kullanılır (FSEK m. 18/II). İşverenlere tanınan bu kanunî yetki, *eser sahipliğinin devri* sonucunu doğurmaz. Çalışma ilişkisi, malî hakların sahipliğinde de bir değişiklik oluşturmaz. Eserden doğan malî haklar, eser sahibine ait olmaya devam eder. Bu sonuç, 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunun m. 11 ile yapılan değişikliği takiben ortaya çıkmıştır. Daha önceden maddede yer alan işverenin “malî haklara sahip olabileceği” yönündeki düzenleme, “hakları kullanabilir” şeklinde değiştirilmiştir.¹⁰³ FSEK m. 18/II’de yer alan bu hüküm, I. ve III. fıkralarla birlikte değerlendirildiğinde, sadece malî hakların kullanma yetkisini içerir.¹⁰⁴ Ayrıca eser sahibi, çalışma ilişkisi içinde meydana getirdiği eserle ilgili malî hakları üzerinde tasarruf yetkisine sahip değildir. Eser sahibi bu hakları, kendisi kullanamaz; başkalarına kullandıramaz veya devredemez. Dolayısıyla eserden doğan malî hakları kullanma yetkisi, kanun gereği işverene ait olur.

Malî hakların işverenler tarafından kullanılmasına ilişkin hollere örnek olarak, yayınevlerinde, radyo ve televizyon kurumlarında, üniversitelerde, araştırma merkezlerinde, film yapım şirketlerinde, bilgisayar programı yapan şirketlerde ve reklâm işletmelerinde çalışanların vücuda getirdiği eserler gösterilebilir.¹⁰⁵

Söz konusu yetki, eserin meydana getirilmesiyle doğan malî hakların eser sahibi tarafından kullanılmasına ilişkin (FSEK m. 18/I)

¹⁰⁰ Yargıtay 11. HD. T. 03.02.2006, E. 2005/354, K. 2006/915.

¹⁰¹ Erdil, 2016, 30.

¹⁰² Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt I, 200.

¹⁰³ Suluk/Karasu/Nal, 2019, 82.

¹⁰⁴ Tekinalp, 2012, § 12 Kn. 8b, 8c ve 9. Malî haklar yanında manevî hakların da işverenlerce kullanılacağına ilişkin görüş için bkz.: Suluk/Karasu/Nal, 2019, 82.

¹⁰⁵ Yusufoglu, Fülürya, *Eseri Meydana Getirenlerin Malî Hak Sahibi Sayılmadıkları Haller*, Ünal Tekinalp’e Armağan Cilt II, Beta Yayımları, İstanbul 2003, 397 vd.

genel kuralın bir istisnasını teşkil eder ve aksi ispatlanabilir bir karinedir. Bu istisnanın aksini ispat yükü, eser sahibine aittir.¹⁰⁶

Çalışanların iş veya hizmet ya da memuriyet ilişkisi kapsamında ürettikleri eserler üzerinde, işverenlerin mali hakları kullanma yetkisine sahip olabilmeleri için;

- ❖ Eser, memur, hizmetli veya işçi tarafından meydana getirilmelidir,¹⁰⁷
- ❖ Eserin işin görülmesi sırasında meydana getirilmiş olması,¹⁰⁸
- ❖ Eser sahibi ile işveren arasında çalışma ilişkisinin bulunması gerekmektedir.
- ❖ İşveren ile çalışan arasındaki anlaşmadan veya işin mahiyetinden meydana getirilen eserin işverene ait olmayacağına ilişkin bir sonuca ulaşılmamalıdır.¹⁰⁹

İşçi, işveren, hizmetli, memur ve tayin eden sıfatları ile iş görme kavramı, ilgisine göre iş, borçlar veya idare hukuku (memurlar hukuku) kurallarına göre belirlenir.¹¹⁰

İşveren, gerçek veya tüzel kişi olabilir. Tüzel kişinin, özel veya kamu tüzel kişisi olması da mümkündür.¹¹¹

Taraflar arasındaki çalışma ilişkisini ortaya koyan sözleşmenin yazılı olmasına gerek bulunmamaktadır¹¹². Mali haklara ilişkin devir ve ruhsat (lisans) sözleşmelerinde geçerli olan FSEK m. 52'de düzenlenen şekil şartı, bu tür sözleşmeler bakımından uygulama alanına sahip değildir.

İşverenin çalışma ilişkisi içinde meydana getirilen eser üzerinde kullanma yetkisine sahip olduğu malî haklar; işleme (FSEK m. 21), çoğaltma (FSEK m. 22), yayma (FSEK m. 23), temsil (FSEK m. 24) ve umuma iletim (FSEK m. 25) haklarından ibarettir.

Manevi haklara ilişkin yetkiler, kural olarak, bu istisnanın dışındadır. Ancak, işveren sıfatıyla çalışanına bir kitap yazdıran bir şirketin, çoğaltma ve yayma haklarını kullanabilmek için manevi haklardan umuma arz etme hakkını (FSEK m. 14) kullanması gereklidir. Bu hallerde, işverenlerin diğer manevi haklarına zarar getirmeksizin eser sahibinin umuma arz hakkını kullanma yetkisine de sahip olduğu doğal olarak kabul edilmektedir.¹¹³

¹⁰⁶ Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt I, 575.

¹⁰⁷ Polater, Salih, *Yükseköğretim Kurumlarında Meydana Getirilen Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Hak Sahipliği*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019,165.

¹⁰⁸ Öztan, 2008, 250; Polater, 2019, 165.

¹⁰⁹ Polater, 2019, 165.

¹¹⁰ Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt I, 585.

¹¹¹ Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt I, 575.

¹¹² Yargıtay II. HD. T. 23.10.2008, E. 2007/3470, K. 2008/11725.

¹¹³ Mali hakların devrinin çoğu zaman umuma arz yetkisini de içerdiği yönünde görüşler için bkz.: Tekinalp, 2012, § 14 Kn. 11; Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt I, 584. FSEK m. 18/II

FSEK m. 19/III'deki şartların gerçekleşmesi halinde, işveren sıfatıyla mali hakları kullanma yetkisine sahip olanların eser sahibinin umuma arz etme (FSEK m. 14/III), eser sahibi olarak tanıtılma (FSEK m. 15/III) ve eserde değişiklik yapılmasını önlemek (FSEK m. 16/III) haklarını kullanması da mümkündür.¹¹⁴

b. Mali Hakların Tüzel Kişiler Tarafından Kullanılması

İşveren bakımından getirilen malî hakları kullanma yetkisi, tüzel kişilerin organları hakkında da uygulanır (FSEK m. 18/II). Çalıştırdıkları memur, hizmetli ve işçilerin bir eseri, tüzel kişinin faaliyeti ve amacı doğrultusunda ve yapmakta oldukları işin gereği olarak üretmiş olmaları halinde, bu eser üzerindeki mali hakları kullanma yetkisi tüzel kişiye aittir. Tüzel kişinin özel veya kamu tüzel kişisi olması arasında bir fark bulunmamaktadır.

İşverenlere tanınan mali hakları kullanma yetkisiyle ilgili açıklamalar, tüzel kişilerin organları tarafından meydana getirilen eserler bakımından da geçerlidir.

c. Mali Hakların Yapımcı ve Yayıncı Tarafından Kullanılması

Bir eserin yapımcısı ve yayıncısının ancak eser sahibi ile yapacağı sözleşmeye göre malî hakları kullanabilir (FSEK m. 18/III). Yayıncı, TBK m. 487-501'de bahsedilen yayıncıyı ifade eder. Yapımcı ise, FSEK m. 80'de bahsedilen bir icrayı ve sair seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcısıdır. Yayıncı ve yapımcı, gerçek ve tüzel kişi olabilir.¹¹⁵

Eser sahibi ile yapımcı ve yayıncı arasındaki yapılacak sözleşme FSEK m. 52'ye göre yazılı olmalı ve sözleşmeye konu mali haklar ayrı ayrı gösterilmelidir.¹¹⁶

ç. İştirak Halinde Meydana Getirilen Eserler Üzerindeki Mali Hakların Bir Araya Getiren Kişiler Tarafından Kullanılması

İştirak halinde meydana getirilen eser üzerindeki mali haklar, eser sahiplerini bir araya getiren gerçek veya tüzel kişi tarafından kullanılır (FSEK m. 10/IV). Bu durum, FSEK m. 18/II'de yer alan işverenlerin ve tüzel kişilerin mali hakları kullanma yetkisine ilişkin düzenlemenin iştirak halinde eser sahipliğine özgü halidir.

---

uyarınca, manevi hakların tamamının işverenlerce kullanılacağına ilişkin görüş için bkz.: Suluk/Karasu/NaI, 2019, 82.

¹¹⁴ Yavuz/Alica/Merdivan, Cilt I, 583.

¹¹⁵ Yavuz/Alica/Merdivan, Cilt I, 613.

¹¹⁶ Yavuz/Alica/Merdivan, Cilt I, 613.

FSEK m. 18/III'de yer alan bir eserin yapımcısı ve yayımcısının ancak eser sahibi ile yapacağı sözleşmeye göre mali hakları kullanabileceğine ilişkin hükmün de istisnasıdır. Buna göre, iştirak halinde vücuda getirilen eser üzerindeki hakları kullanma yetkisi, eseri meydana getirenleri bir araya getiren gerçek ve tüzel kişilere tanınmıştır.

Eser sahiplerini bir araya getiren gerçek veya tüzel kişiler, eseri bilfiil meydana getiren kişiler değildir. Bu kişilere tanınan yetkinin doğması için,

- ❖ Eserin ayrılmaz bir bütün oluşturması (yani iştirak halinde meydana getirilen bir eser olması),
- ❖ Eseri meydana getirenlerin bir araya getirilmesi,
- ❖ Herhangi bir sözleşmede, hizmet şartlarında veya eser meydana getirildiğinde yürürlükte bulunan bir kanunda bu durumun aksinin öngörülmemiş olması gereklidir.

Bu yetki, sadece mali hakları kapsar. Sinema eseri ile ilgili haklar ise, bu yetkinin dışındadır. Mesela, bir yapımcı tarafından iki müzisyenin bir araya getirilerek beste yaptırılması, buna örnek teşkil eder.

C- Eser Sahipliği Karineleri (Farazi Eser Sahipliği)

1. Sahibinin Adı Belirtilen Eserlerde Eser Sahipliği Karinesi

Bir eserde, aksi ispatlanıncaya kadar, eser sahibi olarak adını veya bunun yerine tanınmış müstear adını kullanan kimse, o eserin sahibi sayılır (FSEK m. 11/I). Bu karine, yayımlanmış eser nüshalarında veya güzel sanat eserinin aslı bakımından geçerlidir. Buna göre, eser üzerinde ad veya imzası bulunan kişi, eserin sahibi kabul edilir ve eser üzerindeki mali ve manevi hakları kullanmaya yetkili olur. Bu karine uyarınca, eser sahipliğinin kazanılması için, eser sahibinin asıl adı ve soyadı yerine kamu tarafından bilinmesi şartıyla ad ve soyadından biri, ad ve soyadının baş harfleri veya müstear adı da yeterli görülmektedir. İşaretlerin, sembollerin, lakapların, mahlasların veya rumuzların kullanımının müstear ad sayılacağı kabul edilmektedir.

Aynı karine, umumî yerlerde veya radyo televizyon aracılığıyla verilen konferanslar ve temsiller bakımından da geçerlidir. Bu konferans veya temsilde, eser sahibi olarak mutad bir şekilde kamuya kim duyurulmuş veya kim radyo televizyon aracılığıyla tanıtılmış ise o kişi eser sahibi kabul edilir (FSEK m. 11/II). Ancak söz konusu eserin, konferans veya temsil yoluyla alenileşmesinden önce aslı veya çoğaltılmış nüshaları kamuya sunulmuşsa, eser sahipliği yukarıda bahsedilen karineye göre belirlenir. Mesela bir konferansta tanıtılan bir tablo üzerindeki eser sahipliği, bu eser üzerinde bir kişinin adı

yazmaktaysa öncelikle buna göre, böyle bir ad yazılı değilse konferansta eser sahipliği konusunda yapılan tanıtıma göre belirlenir.

2. Sahibinin Adı Belirtilmeyen Eserlerde Eser Sahipliği Karinesi

Bir eserin ne gerçek ne de müstear ad belirtilmeksizin kamuya sunulmuş olması halinde eserden kaynaklanan mali ve manevi hakları kullanma yetkisi öncelikle yayıncıya, o belli değilse çoğaltana aittir (FSEK m. 12/I).

Sahibi belli olmayan eser, konferans veya temsil yoluyla aleniyet kazanmışsa, eser sahibine ait mali ve manevi hakları kullanma yetkisi, konferansı verene veya temsili icra ettirene ait olur (FSEK m. 12/II).

Eser sahibinin haklarını yukarıdaki iki paragraf uyarınca kullananlar ile asıl hak sahibi arasındaki ilişkiye, aksi kararlaştırılmadığı müddetçe, adi vekalet hükümleri uygulanır (FSEK m. 12/III).

Ç- Bağlantılı Hak Sahipleri

1. İcracı Sanatçılar

İcracı sanatçı, bir eseri özgün bir şekilde yorumlayan, anlatan, tanıtan, söyleyen, çalan veya çeşitli şekillerde icra eden kişidir (FSEK m. 80/I-1-A; Komşu Haklar Yönetmeliği m. 2 ve 4). İcracı sanatçı, bir eseri meydana getiren değil; sadece kendi yeteneklerini ve teknik becerilerini katmak suretiyle, mevcut bir eseri yorumlamak, tanıtmak, anlatmak, söylemek, çalmak veya başka şekillerde canlandırarak ileten kişidir.¹¹⁷ İcracı sanatçı, duygu, düşünce, his ve sezgilerini ortaya koyar.¹¹⁸ Bu sebeple sadece gerçek kişiler icracı sanatçı olabilir.¹¹⁹

Eser kavramı, icracı sanatçı tanımının ayrılmaz bir unsurudur. İcracı sanatçının varlığı bir eserin varlığını zorunlu kılar.¹²⁰

İcracı sanatçılar, eseri “özgün” bir biçimde icra etmeleri halinde korunurlar¹²¹. Özgünlük, şahsi yaratıcılığı ve sanat yönüyle kişiye özgü beceri ve yetenekleriyle başkasından ayrılma anlamına gelmektedir.¹²² İcranın, minimum düzeyde de olsa özgünlüğü yansıtması yeterlidir.¹²³

İcracı sanatçı sıfatıyla bağlantılı hak sahibi olabilmek için, icranın eser sahibin izniyle gerçekleştirilmesi gereklidir.¹²⁴ İzin icra amacıyla sınırlı olduğu için icracı sanatçıya FSEK’te tanınan haklar eser sahibinin

¹¹⁷ Kılıçoğlu, 2017, 224; Suluk/Karasu/Nal, 2019, 126; Türker, 2016, 44.

¹¹⁸ Suluk/Karasu/Nal, 2019, 2016, 126.

¹¹⁹ Kılıçoğlu, 2017, 224; Suluk/Karasu/Nal, 2019, 126; Türker, 2016, 62.

¹²⁰ Tekinalp, 2012, § 17 Kn. 10; Türker, 2016, 65

¹²¹ Kılıçoğlu, 2017, 225; Türker, 2016, 69-70.

¹²² Tekinalp, 2012, § 17 Kn. 12; Türker, 2016, 69.

¹²³ Türker, 2016, 69.

¹²⁴ Tekinalp, 2012, § 17 Kn. 19-22; Kılıçoğlu, 2017, 225; Türker, 2016, 72.

manevi ve mali haklarını sınırlandıramaz, bertaraf edemez; onlara zarar verecek şekilde yorumlanamaz. Eser sahibi ile icracı sanatçı arasında izin konusunda yapılacak sözleşme, FSEK m. 52'ye göre yazılı olmalı ve sözleşmeye konu mali haklar ayrı ayrı gösterilmelidir.¹²⁵ Eser sahibinin adı, icrada mutlaka zikredilmelidir.¹²⁶

Şarkıcı, dansçı, gitarist, tonmayster, orkestra şefi, balerin, tiyatro ve film oyuncusu icracı sanatçı kategorisine örnek teşkil eder.¹²⁷ Buna karşılık eseri bizzat icra etmeyip icrasında teknik hizmetlerde bulunan veya yardımcı olan ışıkçı, kameraman, ses ve görüntü teknisyenleri/mühendisi, tiyatro makyajcısı, dekoratör, kostümcü ve suflör gibi kişiler icracı sanatçı değildir.¹²⁸

Eser sahibinin kendi eserini icra etmesi halinde hem eser sahibi hem icracı sanatçı sıfatıyla korumadan yararlanır. Bu halde çifte koruma ve çifte telif bedeli söz konusudur. Bu kişi hem eser sahipleri meslek birliklerine hem de icracı sanatçı birliklerine üye olabilir.¹²⁹

2. Fonogram Yapımcıları

Fonogram yapımcısı, bir icra ürünü olan ve sair seslerin ilk defa tespitini yapan kişidir (FSEK m. 80/I-1-B; Komşu Haklar Yönetmeliği m. 4c). Fonogram, “sinema eseri gibi görsel-işitsel eserler içindeki ses tespitleri hariç olmak üzere, bir icrada yer alan seslerin veya diğer seslerin veya ses temsillerinin tespit edildiği ses taşıyıcısı fiziki ortamı” ifade eder (FSEK m. 1/B-I-b.f). Bununla kastedilen, plâk, kaset, video-kaset, CD, DVD ve internet ortamıdır.¹³⁰ Tespit ise “seslerin veya ses temsillerinin veya ses ve görüntülerin anlaşılabilir, çoğaltılabilir veya iletilebilir şekilde bir araca kaydedilmesi işlemi”dir (FSEK m. 1/B-I-b.f). İlk kez tespitte iki husus ön plana çıkar. İlk olarak tespitte önemli olan, yapılan bu tespit/kaydın, çoğaltmaya elverişli nitelik taşımasıdır.¹³¹ İkinci olarak, burada ya bir ses icrasının ya da icra niteliği taşımayan (deniz, kuş ve benzeri) seslerin ses taşıyıcı üzerine tespiti söz konusudur.¹³² Bağlantılı hak kapsamına giren, esere dayalı vücuda gelen seslerin, yani icraların tespitidir. Zira icralar, bir eserin yorumlanmasıyla ortaya çıkar. Böylelikle, icraların tespiti bağlantılı hak olarak korunur. Oysaki icra niteliği taşımayan seslerin temelinde bir eser bulunmamaktadır. Bu seslerin tespiti, FSEK m. 84 hükümlerinin atfı sebebiyle haksız rekabet hükümlerine göre korunabilir.¹³³

¹²⁵ Tekinalp, 2012, § 17 Kn. 22; Türker, 2016, 76.

¹²⁶ Tekinalp, 2012, § 17 Kn. 22.

¹²⁷ Tekinalp, 2012, § 17 Kn. 10; Türker, 2016, 46.

¹²⁸ Kılıçoğlu, 2017, 224; Suluk/Karasu/Nal, 2019, 126.

¹²⁹ Suluk/Karasu/Nal, 2019, 127.

¹³⁰ Tekinalp, 2012, § 17 Kn. 36.

¹³¹ Suluk/Karasu/Nal, 2019, 129

¹³² Kılıçoğlu, 2017, 226.

¹³³ Kılıçoğlu, 2017, 226-227.

Ses taşıyıcı materyallerin üretimi için gerekli olan yüksek ve riskli yatırımı gerçekleştirmeleri ve eser ile icraların tüketicilere ulaştırmaları sebebiyle fonogram yapımcılarına bağlantılı hak kapsamında korunma sağlanmaktadır.¹³⁴ Yapımcı, gerçek veya tüzel kişi olabilir.¹³⁵

Bağlantılı hak korumasından yararlanan, ilk tespiti yapan yapımcı olup, ilk tespitten yararlanmak suretiyle sonraki tespitleri yapanlar korumadan yararlanamaz.¹³⁶

Fonogram yapımcısının bağlantılı hak sahibi olması, eser sahibinden ve icracı sanatçıdan tespite özgü mali hakları kullanma yetkisini devralması, yani ruhsat (lisans) alması şartına bağlıdır.¹³⁷ Eser sahibi ve icracı sanatçı ile fonogram yapımcısı arasında yapılacak ruhsat (lisans) sözleşmesi, FSEK m. 52'ye göre yazılı olmalı ve sözleşmeye konu mali hak türleri ayrı ayrı gösterilmelidir. Eser sahibinin ve icracı sanatçının adları, tespite mutlaka zikredilmelidir.

3. Radyo-Televizyon Kuruluşları

Radyo-televizyon kuruluşları, yayın yapan özel veya kamu tüzel kişileridir (FSEK m. 80/I-1-C). Bunlar, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanuna tabidir. Yapımcılara benzer şekilde radyo-televizyon kuruluşları, yatırımı yapan ve yapımın hukukî sorumluluğunu taşıyan gerçek veya tüzel kişidir. Bunlar, eser sahiplerinin izniyle onların eserlerine ilişkin programları yayımladıkları müddetçe bağlantılı hak sahibi olurlar.¹³⁸ Yayının gerçekleştirilmesinde görev alan çalışanlar bağlantılı hak sahibi olarak addedilmezler. Yayın kuruluşlarının sadece telsiz yayınları değil, telli yayınları da korunmaktadır.¹³⁹

4. Film Yapımcıları

Film yapımcısı, bir filmin ilk kez tespitini ilk kez gerçekleştiren kişidir (FSEK m. 80/I-2). Yukarıda fonogram yapımcıları hakkında yapılan açıklamalar burada da geçerlidir. Şu kadar ki, sinema eseri sahipleri, eserlerinin mali haklarını film yapımcısına devrettikten sonra, filmde dublaj yapılmasına ve alt yazı yazılmasına karşı çıkamazlar.¹⁴⁰

---

¹³⁴ Kılıçoğlu, 2017, 226.

¹³⁵ Suluk/Karasu/Nal, 2019, 129

¹³⁶ Kılıçoğlu, 2017, 227; Suluk/Karasu/Nal, 2019, 129.

¹³⁷ Kılıçoğlu, 2017, 227.

¹³⁸ Kılıçoğlu, 2017, 228.

¹³⁹ Suluk/Karasu/Nal, 2019, 130.

¹⁴⁰ Suluk/Karasu/Nal, 2019, 130.

D- Meslek Birlikleri

Meslek birlikleri, eser ve bağlantılı hak sahiplerinin mali haklarının etkin şekilde korunmasını, idaresini ve takibini teminat altına almak için faaliyet gösteren özel hukuk tüzel kişileridir. Meslek birlikleri dernek ve şirket statüsünde olmayan, nevi şahsına münhasır tüzel kişilerdir. Ancak, FSEK'te hüküm bulunmayan hallerde, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümleri meslek birlikleri bakımından da uygulanır. Bir meslek birliği, Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan izinle teşekkül eder ve sadece izin aldığı alanda faaliyet gösterebilir (FSEK m. 42/I-IV).

Meslek birlikleri, üyeleriyle yaptıkları menfaatleri koruma sözleşmesi çerçevesinde aldıkları yetkiye dayanarak, üyelerinin mali haklarına yönelen tecavüzleri tespit edip gereğinde dava veya ihtiyati tedbir gibi hukukî çarelere başvurabilirler.¹⁴¹ Bu birlikler, alınacak telif ücretlerinin belirlenmesi, tahsili ve adil şekilde hak sahiplerine dağıtım işlevlerini de görmektedir. Ayrıca meslek birlikleri, diğer ülkelerdeki meslek birlikleriyle karşılıklı sözleşmeler yaparak hak sahiplerinin menfaatlerini uluslararası arenada da koruyabilmektedir.¹⁴²

Meslek birliklerinin kurulması, kontrol ve denetimi ile meslek birliklerince oluşturulacak yıllık tarifelerin belirlenmesi gibi hususlara FSEK m. 41, 42, 42/A ve 42/B hükümleri uygulanır. Üyelik konusu ise, Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzükte düzenlenmiştir.

Halihazırda Türkiye'de 27 meslek birliği ve bir meslek birliği konfederasyonu faaliyet göstermektedir.¹⁴³

III- HAKLARLA İLGİLİ HUKUKÎ İŞLEMLER, MİRAS HÜKÜMLERİ ve KORUMA SÜRELERİ

Bir önceki bölümde, FSEK'te düzenlenen hakların sülhlerinin kimler olabileceği açıklanmıştı. Bu sülhler, hak sahipliğini ve böylece hukuk davalarında davacı sıfatını bir eser meydana getirme, bir eser meydana getiren kişiyi çalıştırma, bir icrada bulunma veya bir yapımın ya da filmin tespitini gerçekleştirme gibi işlem veya fiilleri meydana getirerek kazanan kişileri ifade etmektedir. Bu bölümde ise, fikir ve sanat eserleri üzerindeki hak sahipliğini FSEK'te öngörülen bir takım hukukî işlemler veya mirasla kazanmanın ya da koruma süresiyle kaybetmenin şartları incelenecektir.

¹⁴¹ Tekinalp, 2012, § 19 Kn. 3.

¹⁴² Suluk/Karasu/Nal, 2019, 139.

¹⁴³ Bunlar için bkz.: <http://www.telifhaklari.gov.tr/Turkiye-de-Meslek-Birlikleri>

A- Sağlar Arası İşlemler

1. Devir ve Lisans Sözleşmeleri

a. Manevi Haklar

Manevi haklar, sağlar arası işlemlerle devredilemezler. Manevi haklardan feragat de mümkün değildir.¹⁴⁴ Yargıtay'ın bir kararına göre manevi hakların niteliğine ilişkin olarak; “...*eser sahibinin şahsına has ve onun tarafından kullanılacak manevi hakları, devir alana bu gibi sözleşmeler nakletmez. Hatta ismin zikrini isteyebilmek yetkisi, kısaltma ve değişikliklere karşı müdahale etmek salahiyeti, eserin mahiyet ve hususiyetini bozan her türlü değiştirmelere muhalefet hakkı gibi manevi haklardan feragat olunduğu yolunda şart ihtiva eden mukaveleler de hükümsüzdür...*”¹⁴⁵

Ancak, manevi hakları kullanma yetkisinin devri mümkündür.¹⁴⁶ Eser sahibi, manevi hakların kullanımını bir kimseye bırakabileceği gibi, bu yetkilerin kullanılış tarzlarını da tespit etmeye yetkilidir (FSEK m. 19/I).

Eser sahibi veya FSEK m. 19/I-II uyarınca manevi hakları kullanmaya yetkili olanlar, FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de tanınan hakları kullanmazlarsa; meşru menfaati bulunması şartıyla mali bir hak sahibi, bu yetkileri kendi namına kullanabilir (FSEK m. 19/III) (Otomatik devir). Bunun için iki şartın birlikte gerçekleşmesi gerekir. İlk olarak, eser sahibinin veya FSEK m. 19/I-II'de sayılan kişilerden herhangi biri ya bulunmamalıdır ya da manevi hakkını kullanmakta açıkça imtina etmiş olmalıdır. İkinci olarak mali hak sahibi, meşru bir menfaati bulunduğunu ispat etmelidir. Meşru menfaatten kasıt, manevi hakkın ihlali sonucu mali bir hakkın da tehlikeye düşecek olmasıdır.¹⁴⁷

İcracı sanatçının manevi hakları da devre konu edilemez. Ancak, eserlerde olduğu gibi icralar üzerindeki manevi hakların kullanımını bir sözleşmeyle üçüncü kişilere bırakılabilir.¹⁴⁸

b. Mali Haklar

Mali haklarda sağlar arası işlemler, genellikle sözleşme şeklinde yapılır. FSEK'e göre, bu sözleşmeler, hakkın devredilmesi ve kullanım yetkisinin verilmesi olmak üzere iki türde olabilir (FSEK m. 48/I). Ya mali haklar ya da bunları kullanma yetkileri, üçüncü bir kişiye

¹⁴⁴ Yargıtay HGK. T. 28.05.2008, E. 2008/11-368, K. 2008/393.

¹⁴⁵ Yargıtay 11. HD. T. 14.12.1970, E. 1970/2985, K. 1970/5092.

¹⁴⁶ Yargıtay HGK. T. 28.05.2008, E. 2008/11-368, K. 2008/393.

¹⁴⁷ Alas Şekerbay, 2017, 80.

¹⁴⁸ Suluk/Karasu/Nal, 2019, 128; Türker, 2016, 161-173.

devredilebilir. İlk sözleşme türüne devir sözleşmesi, ikincisine kullanım ruhsatı veya lisans sözleşmesi denilir.¹⁴⁹

Bu bağlamda, mali hakların devri ile lisans (ruhsat) verilmesi birbirinden farklıdır. Mali hakların devrinde, devre konu olan bizzat mali hakkın kendisidir. Oysaki lisansa konu olan, mali hakkın kendisi değil, o mali haktan faydalanma (kullanma) yetkisidir. Böylece lisans veren, mali haklarının tamamının ya da bir kısmının kullanım yetkisini üçüncü kişiye devreder.¹⁵⁰

Mali haklar; süre, yer ve konu bakımından kısıtlanarak ya da kısıtlanmadan, karşılıklı (ivazlı) ya da karşılıksız (ivazsız) olarak hak sahipleri tarafından üçüncü kişilere devredilebilirler (FSEK m. 48/I). Başka bir deyişle mali haklar; süreli ya da süresiz, ülkenin tamamı ya da bir bölgesi için, tamamen ya da kısmen, ivazlı ya da ivazsız devre konu olabilirler. Mesela;

- ❖ Bir romanın çoğaltma ve yayma hakkı üç yıllığına bir yayınevine devredilebilir (süreli devir).
- ❖ Bir sinema eserinin temsil hakkı sadece İstanbul ili için bir sinema dağıtım şirketine devredilebilir (yer itibariyle sınırlı devir).
- ❖ Bir fotoğrafın yalnızca bir reklam afişi olarak – mesela bir takvim olarak basılması hariç tutularak - çoğaltma ve yayma hakkı bir reklam şirketine devredilebilir (içerik yönünden sınırlı devir).
- ❖ Bir tiyatro piyesinin sadece yayın şeklindeki umuma iletim hakkı - yeniden yayın, dijital ortamda umuma erişim sağlama gibi diğer umuma iletim hakları eser sahibinde bırakılarak - bir televizyona devredilebilir (kısmen devir).
- ❖ Bir çocuk kitabının birinci baskısının çoğaltma ve yayma hakkı bu alanda faaliyet gösteren bir derneğe karşılıksız olarak devredilebilir (ivazsız devir).

Lisans sözleşmeleri, FSEK’te ruhsat olarak adlandırılan ve mali hakları kullanma yetkisi veren sözleşmelerdir. Ruhsat (lisans) sözleşmelerinden, sadece kullanım yetkileri verildiği için mali haklar esas itibariyle sahibinin malvarlığında kalmaya devam eder. FSEK’te lisans sözleşmeleri ikiye ayrılmıştır. Bir mali hakkı kullanma yetkisi, lisans alan dışında başka kişilere de devredilebilecek şekilde bir lisans sözleşmesi yapılırsa, buna basit lisans denilir. Mesela, bir tiyatro piyesinin temsil hakkı birden fazla tiyatro kulübüne verilerek lisans sözleşmesi tanzim edilirse, burada tüm sözleşmelerde basit lisans söz konusu olur (FSEK m. 56/I).¹⁵¹

Bir mali hakkı kullanma yetkisi lisans alan dışında başka kişilere de devredilemeyecek şekilde bir lisans sözleşmesi yapılırsa, buna tam

¹⁴⁹ Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 13-14; Öztan, 2008, 559-564.

¹⁵⁰ Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 13-14; Öztan, 2008, 560-564.

¹⁵¹ Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 14.

lisans denilir (FSEK m. 56/I). Tam lisansta, hak sahibi artık başkalarına ne tam ne basit lisans verebilir. Tam lisans, mali hakkın başka birine devrine engel teşkil etmez; tam lisans sahibinin hakları mali hakları devralan yeni hak sahibine karşı da korunur. Ancak, tam lisansta, başkasına tam veya basit fark etmeksizin lisans verilmesi mümkün değildir.¹⁵²

Hukukî nitelikleri itibariyle, basit ruhsatlarda hasılat kirası; tam ruhsatlarda ise intifa hakkı hükümleri uygulanır (FSEK m. 56/III).

Lisans sözleşmeleri, tıpkı mali hakların devri sözleşmeleri gibi, süreli ya da süresiz, ülkenin tamamı ya da bir bölgesi için, tamamen ya da kısmen, ivazlı ya da ivazsız olarak akdedilebilir.

Eser sahibinden veya mirasçılarından mali bir hakkı devralan ya da ruhsat (lisans) alan kişi, ancak söz konusu eser sahibi ya da mirasçılarının muvafakatiyle bu hakkı bir başkasına devredebilir ya da ruhsat (lisans) verebilir (FSEK m. 49/I).

Mali bir hakkı devretme ya da lisans verme yetkisi bulunmayan bir kimseden yapılan iktisap, iyi niyetle yapılmış olsa dahi, hukuken korunmaz (FSEK m. 54/I),¹⁵³ Bununla birlikte, yetkisi olmaksızın mali bir hakkı başkasına devreden veya lisans veren kişi; yetkisi bulunmadığını diğer tarafın bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat etmedikçe tasarrufun hükümsüz kalmasından doğan zararı tazminle yükümlüdür. Yetkisiz devreden veya lisans veren kusurlu olması halinde, hakkaniyet gerektiriyorsa mahkeme daha fazla bir tazminata hükmedebilir (FSEK m. 54/II). Mesela, sahte bir devir sözleşmesine dayalı olarak mali hakları üçüncü bir kişiye devreden kişi, bu anlamda kusurludur.

Eser sahibi, kendisinden habersiz olarak yapılan devir veya lisans sözleşmelerinde, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı korunmaktadır. Ancak iyiniyetli üçüncü kişiler de tamamen korumasız bırakılmamıştır: yetkisiz devri gerçekleştiren kişiden devir veya lisans sözleşmesinin hükümsüz olmasından doğan zararların tazminini talep edebilir. Hatta yetkisiz devir, aynı zamanda bir haksız fiil veya sebepsiz zenginleşme oluşturuyorsa, bunlara ilişkin Borçlar Kanunundaki hükümlerden doğan talepler de ileri sürülebilir (FSEK m. 54/III).

FSEK'te ileride meydana getirilecek eserlere ilişkin taahhüt ve tasarruf işlemleri arasında bir ayrıma gidilmiştir. Henüz meydana getirilmeyen eserleri konu alan devir ya da lisans sözleşmelerine ilişkin taahhüt işlemlerini yapmaya bir engel bulunmamaktadır (FSEK m. 50/I). Bu sözleşmelere ilişkin tasarruf işlemlerini tesis etmek ise mümkün

¹⁵² Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 14; Öztan, 2008, 562.

¹⁵³ Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 32. "Çıra Gibi Yanıyorum" adlı eserle ilgili verdiği kararda Yargıtay, "5846 sayılı FSEK m. 54 uyarınca mali bir hakkı yahut kullanma ruhsatını devre selahiyetli olmayan kimseden iktisap edenin hüsnüniyet sahibi olsa bile himaye göremeyecek" olduğuna karar vermiştir. bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 01/10/2018, E. 2016/14994, K. 2018/5883.

değildir (FSEK m. 48/III). Dolayısıyla eser sahibi, ileride meydana getireceği esere dair devir ya da lisans işlemi yapmayı şimdiden taahhüt edebilir; ancak buna ilişkin tasarruf işlemi yapamaz. Tasarruf işleminin yapılamama sebebi, eser henüz meydana getirilmemiş ve hakların ortaya çıkmamış olmamasıdır. Devir ve lisans sözleşmelerine ilişkin taahhütler, taraflardan her birince, ihbar tarihinden bir yıl sonra geçerli olmak üzere feshedilebilir (FSEK m. 50/II).

İleride meydana getirilecek esere ilişkin taahhüt işlemlerinin kendiliğinden feshedilmiş sayıldığı haller de bulunmaktadır. Bu haller, şunlardır (FSEK m. 50/III):

- ❖ Eser tamamlanmadan önce, eser sahibinin;
  - Ölümü,
  - Eseri tamamlama kabiliyetini kaybetmesi (mesela, eser sahibinin akıl hastalığına tutulması veya bir kaza sebebiyle cismani zarar görmesi sonucu eseri meydana getireceği vücut uzuvlarını kaybetmesi bu hale örnek teşkil eder),
  - Kusuru olmaksızın eserin tamamlanmasının imkânsız hale gelmesi (mesela resim sipariş eden kişinin vefatı sebebiyle portresinin ressam tarafından yapılamaması veya deprem nedeniyle bir heykelin yıkılması sebebiyle fotoğrafının fotoğraf sanatçısı tarafından çekilememesi bu hale örnek teşkil eder),
- ❖ Mali hakkı devralanın veya lisans alanın iflas etmesi,
- ❖ Mali hakkı devralanın veya lisans alanın sözleşme uyarınca devraldığı hakları kullanmaktan aciz duruma düşmesi (mesela, bu kişilerin akıl hastalığına tutulması),
- ❖ Mali hakkı devralanın veya lisans alanın kusuru olmaksızın sözleşme konusu hakkı kullanmasının imkânsız hale gelmesi (mesela, resmin üçüncü kişiler tarafından yakılması sebebiyle bu kişilerce resmin sergilenememesi bu hale örnek teşkil eder)

İleride çıkarılacak bir mevzuatla eser sahibine yeni bir mali hak tanınması halinde, bunların devrine veya başkalarına lisans verilmesine ilişkin sözleşmeler geçersizdir (FSEK m. 51/I).

İleride çıkarılacak mevzuatla mali hakların kapsamının genişletilmesi veya koruma süresinin uzatılmasından doğacak yetkilerden vazgeçilmesini veya bunların devrini içeren sözleşmeler de geçersizdir (FSEK m. 51/II).

Mali haklara ilişkin hem devir hem de lisans sözleşmeleri;

- ❖ Taahhüt ve tasarruf işlemleri de dahil olmak üzere *yazılı şekilde* düzenlenmeli (yazılı şekil şartı) ve
- ❖ Konu edindikleri hakları *ayrı ayrı* göstermelidir (munzam şekil şartı) (FSEK m. 52).

Yazılı şekil ve münzam şekil şartları, sıhhat (geçerlilik) şartlarıdır¹⁵⁴. Taraflar edimleri yerine getirdikten sonra bu şartların ileri sürülmesi, hakkın kötüye kullanımını teşkil eder. Mesela, sözleşmelerde “eserim üzerindeki çoğaltma ve yayma haklarını devrettim” veya bu hakların “kullanım yetkilerini devrettim” ibarelerinin bulunması zorunludur. Bu işlemler karşılıksız (ivazsız) yapılır ise, sadece hak sahibinin imzası yeterlidir (TBK m. 14/I).

Mali bir hakkı devreden veya lisans veren kişi (eser sahibi veya sonraki halefleri), devir veya lisans alana karşı devre konu mali hakkın varlığını TBK’nın m. 191 ve 193. maddeleri uyarınca garanti etmiş sayılır (FSEK m. 53/I). Buna göre, eser sahibi veya sonraki halefleri; mali hakların bir edim karşılığında (ivazlı) devredilmiş veya lisans verilmiş olması ve sonradan bu hakların mevcut olmadığına anlaşılması halinde, devralana karşı sorumlu tutulur (TBK m. 191/I). Bir edim karşılığında olmayan devir veya lisanslarda ise, sorumlu olmayacaktır (TBK m. 191/II). Alacağın temlikinde temlik eden için öngörülen sorumluluk hali, mali bir hakkı devreden veya lisansı veren kişi için de kıyas yoluyla uygulanır. Sorumluluk kapsamına giren tazminat kalemleri, TBK m. 193’de sayılmıştır. Garanti yükümlülüğünü yerine getirmemek, aynı zamanda bir haksız fiil veya sebepsiz zenginleşme oluşturuyorsa, bunlara ilişkin Borçlar Kanunundaki hükümlerden doğan talepler de ileri sürülebilir (FSEK m. 53/II).¹⁵⁵

FSEK kapsamında yapılacak devir ve lisans sözleşmeleri bakımından bir takım yorum kuralları öngörülmüştür. Bunlar, esasen ya aksi ispatlanabilir karineler ya da tamamlayıcı hukuk kurallarıdır. Bu yorum kuralları, şunlardır:

- ❖ Mali bir hakkın devri veya bir lisansın verilmesi, aksi belirtilmedikçe işleme hakkını içermez (FSEK m. 55).
- ❖ Bir sözleşmeyle verilen lisans, aksi belirtilmedikçe basit lisans sayılır (FSEK m. 58/II).
- ❖ Eserinin aslının veya nüshalarının mülkiyetinin devri, aksi belirtilmedikçe manevi ve mali hakların devrini ihtiva etmez (FSEK m. 57/I). Buna karşılık, bir güzel sanat eseri üzerinde çoğaltma hakkına sahip kişiden kalıp ve diğer çoğaltma aletlerinin zilyedliğini iktisap eden kişi, çoğaltma hakkını da iktisap etmiş sayılır (FSEK m. 57/II).
- ❖ Mali haklarını devralan film yapımcıları, film dublağı yapma veya alt yazı yazma yetkilerine de sahiptir (FSEK m. 80).

FSEK, eser sahibine mali haklara ilişkin devir ve lisans sözleşmelerinden cayma hakkı tanımıştır (FSEK m. 58). Mesela, bir romanın sinema eseri olarak uyarlanması yapımcı tarafından sürekli geciktirilebilir ve romanın yazarının bundan bir kazanç kaybı olabilir. Bu hallerde cayma hakkı, esasen bu sözleşmeleri fesih yetkisi

¹⁵⁴ Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 35.

¹⁵⁵ Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 31.

tanılmaktadır. Cayma hakkının kullanılabilmesi için, FSEK'te öngörülen maddi ve şekli şartların gerçekleşmiş olması gerekir. Maddi şartlar, şunlardır (FSEK m. 58/I).¹⁵⁶

- ❖ Mali hakların devrine veya kullanım ruhsatının (lisansının) verilmesine ilişkin bir sözleşme akdedilmiş olmalıdır.
- ❖ Sözleşmede devredilen hakların veya ruhsatın kullanımı için bir süre öngörülmüş olmalı; böyle bir süre öngörülmemişse eser sahibinden mali hak veya ruhsat iktisap eden kişiye bunu kullanması için uygun bir süre tanınmalıdır.
- ❖ Eser sahibinden bir hak veya ruhsat iktisap eden kişi, sözleşmede öngörülen veya kendisine tanınan süre içinde bu hakları kullanmamış olmalıdır.
- ❖ Hakların süresinde kullanılmaması sonucunda eser sahibinin menfaatlerinin esaslı bir şekilde ihlal edilmiş olmalı; yani eser sahibi bundan zarar görmüş olmalıdır.

Cayma hakkının kullanılabilmesi için gereken şekli şartlar ise, şunlardır:¹⁵⁷

- ❖ Cayma hakkını kullanmak isteyen eser sahibi sözleşmedeki hakların kullanılması için noter vasıtasıyla diğer tarafa uygun bir mehil vermek zorundadır (FSEK m. 58/II). Mehil verilmesinin noter aracılığıyla yapılması bir geçerlilik şartı olup şu hallerde mehil verilmesine gerek bulunmamaktadır:
  - Hakkın kullanılması, eser sahibinden mali hak veya ruhsat iktisap eden kişi için imkânsız hale gelmişse,
  - Hakkın kullanılması eser sahibinden bir hak veya ruhsat iktisap eden kişi tarafından reddediliyorsa,
  - Mehil verilmesi halinde eser sahibinin menfaatleri esaslı surette tehlikeye düşmekteyse.
- ❖ Mehil sonuçsuz kalmalı; yani mehil sonuna kadar eser sahibinden mali hak veya ruhsat iktisap eden kişi tarafından haklar kullanılmamış olmalıdır (FSEK m. 58/II).
- ❖ Mehil sonuçsuz kaldıktan veya mehil verilmesine gerek bulunmadığı anlaşıldıktan sonra eser sahibi tarafından noter aracılığıyla cayma hakkının kullanıldığına ilişkin ihtar çekilmelidir (FSEK m. 58/III).

Cayma hakkının kullanılmasıyla eser sahibi ile mali hak veya ruhsat iktisap eden kişi arasındaki hukuki ilişki son bulur ve hak veya ruhsat sahibine döner. Bu yönü itibariyle cayma hakkı, bozucu yenilik doğuran bir haktır.¹⁵⁸ Kural olarak cayma, ihtarın tebliğinden itibaren

¹⁵⁶ Kılıçoğlu, 2017, 303; Topaloğlu, Mustafa, *Eser Sahipleri ve İcracı Sanatçıların Cayma Hakkı*, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 152, Nisan 2019, 838-839.

¹⁵⁷ Kılıçoğlu, 2017, 304.

¹⁵⁸ Topaloğlu, 2019, 841.

ileriye doğru etkili olarak hüküm ve sonuçlarını doğurur. Ancak istisnai olarak, henüz müzik eserinin tespiti veya yayımı için herhangi bir faaliyete başlanmamışsa, cayma geriye etkili olarak da hüküm ifade ettiği kabul edilebilir.¹⁵⁹

Cayma hakkının kullanılabilmesi için, eser sahibinden mali hak veya ruhsat iktisap eden kişinin kusurlu olması şart değildir.¹⁶⁰ Kusur halinde, eser sahibi haksız fiil hükümlerine göre maruz kaldığı zararları tazmin etme hakkına sahiptir.

Eser sahibinden mali hak veya ruhsat iktisap eden kişi tarafından caymaya karşı itiraz davası açılabilir. Bu dava, cayma ihbarının tebliğinden itibaren dört (4) hafta içinde ikame edilebilir (FSEK m. 58/III). Bu süre, hak düşürücü niteliktedir.¹⁶¹ Eser sahibinden mali hak veya ruhsat iktisap eden kişinin mali hakkı kullanmamakta kusuru yoksa veya eser sahibinin kusuru daha ağır ise hakkaniyet gerektiği hallerde uygun bir tazminat talep etme hakkına sahiptir (FSEK m. 58/IV). Dolayısıyla caymaya karşı itiraz davasının konusunu; cayma hakkının kullanılması için gerekli olan maddi ve şekli şartların gerçekleşmiş olup olmadığı ve varsa eser sahibinden mali hak veya ruhsat iktisap eden kişinin tazminat talepleri oluşturur.

Cayma hakkından önceden vazgeçme geçerli değildir.¹⁶² Cayma hakkının ileri sürülmesini iki yıldan fazla bir süre için yasaklayan sözleşme şartları da hükümsüzdür (FSEK m. 58/V).

Kural olarak, devir ve lisans sözleşmelerinin devredici etkileri bulunmaktadır. Bir mali hakkı veya lisansı devralan kişi, devredici etki sebebiyle bu hakları kullanır ve bu haklar mirasçılara da intikal eder. Ancak bazı hallerde mali haklar, kendiliğinden eser sahibine geri döner. Mali hakların eser sahibine geri dönmesi şu iki halde mümkündür (FSEK m. 59/I-II).¹⁶³

- ❖ Mali hakkın belirli bir amaç için devredilmesi ve bu amacın gerçekleşmiş olması halinde, mali hak eser sahibine veya mirasçılara geri döner. Mesela, bir yazar bir kitabın belirli sayıda basılıp satılması konusunda bir yayıneviyle anlaşır ve bu sayıya ulaşırsa, amaç hasıl olduğundan o eser üzerindeki çoğaltma ve yayma hakları eser sahibine geri döner.
- ❖ Mali hakkın belirli bir süre için devredilmesi ve bu sürenin dolması halinde, mali hak eser sahibine veya mirasçılara geri döner. Mesela, devir veya lisans sözleşmesinin iki yıl süreyle akdedilmesi halinde, bu sürenin bitimiyle sözleşmeye konu mali hak eser sahibine geri döner.

¹⁵⁹ Topaloğlu, 841.

¹⁶⁰ Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 42; Topaloğlu, 2019, 841.

¹⁶¹ Topaloğlu, 2019, 840.

¹⁶² Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 45.

¹⁶³ Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 48-49.

Mali hak eser sahibine veya mirasçılara geri döneceğine ilişkin kural, mali hak veya ruhsat iktisap eden kişinin ölümü veya iflası hallerinde geçerli değildir. Mali hak veya ruhsat iktisap eden kişinin üçüncü kişiye devir yetkisi bulunmasa bile hak geri dönmez; meğer ki, işin mahiyeti icabı, hakkın kullanılması, iktisap edenin şahsına bağlı bulunsun (FSEK m. 59/I).

İcracı sanatçılar, mali hakları devredilebilirler (FSEK m. 80/I-1-A-(5)). İcracı sanatçılar mali haklarını genellikle yapımcılara devretmektedir. Yapımcıya devredilen mali hakların kullanımında artık icracı sanatçının izni gerekli değildir (Komşu Haklar Yönetmeliği m. 8/I). İcranın, birden fazla icracı sanatçıdan oluşan bir orkestra, koro veya tiyatro grubu tarafında gerçekleştirilmesi halinde, orkestra veya koroda yalnız şefin, tiyatro grubunda ise yönetmenin izni gerekli ve yeterlidir (FSEK m. 80/I-1-A-(6)). Müzik gruplarında olduğu gibi icranın birkaç icracı sanatçı tarafından birlikte gerçekleştirilmesi halinde, iznin her bir icracı sanatçıdan alınması gerekmektedir. Mesela, Yeni Türkü ve Manga gibi müzik gruplarında durum böyledir.¹⁶⁴

Bağlantılı haklarla ilgili verilen izinler, yazılı olmak zorundadır. Ancak şu hallerde izin gerekli değildir:

- ❖ Eserlerin kamu düzeni, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma veya haber amacıyla ve kazanç amacı güdülmeksizin icra edilmesi ve kamuya arzı,
- ❖ Eserlerin ve radyo-TV programlarının kâr amacı ve yayınlama amacı gütmeksizin şahsi kullanıma mahsus çoğaltılması,
- ❖ Radyo-TV kuruluşlarının kendi imkanlarıyla yine kendi yayınları için yaptıkları kısa süreli geçici tespitler,
- ❖ FSEK m. 30, 32, 34, 43, 46 ve 47’de belirtilen haller.

B- Haklar Üzerinde Cebri İcra, Rehin ve Hapis

1. Manevi Haklar

Manevi haklar, kanunî veya akdi bir rehin hakkının, cebri icranın veya hapis hakkının konusu olamaz.

2. Mali Haklar

Eserin cisimlendiği maddi eşya ile mali haklar, ekonomik bir değer ifade ettikleri için kanunî veya akdi bir rehin hakkının, cebri icranın veya hapis hakkının konusu olabilirler. Aşağıdaki hallerde, rehin, cebri icra veya hapis hakkı mümkündür (FSEK m. 62/I):

- ❖ Alenileşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı,

¹⁶⁴ Suluk/Karasu/Nal, 2019, 127.

- ❖ Yayınlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları,
- ❖ Alenileşmiş bir eser üzerindeki mali haklar,
- ❖ Eser sahibinin mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan para alacakları.

Cebri icra eserin cisimlendiği maddi eşya üzerinde uygulandığında, satış işlemi o eserin maddi varlığını (eserin aslı veya müsveddesi ya da çoğaltılmış nüshalarını) kapsar; mali haklar ile bu hakları kullanma yetkisi satın alana geçmez.

Mali hakların cebri icraya konu teşkil etmesi, eser sahibinin manevi haklarını ihlal etmemek şartıyla mümkündür.

Güzel sanat eserlerine ait kalıplar ve sair çoğaltma vasıtaları, mali haklar üzerinde cebri icra uygulanması için gerekli görüldüğü nispette zilyet olan kimselerden geçici olarak alınabilir (FSEK m. 62/IV). Benzer şekilde, mimarlık eserleri hariç olmak üzere güzel sanat eserlerinin asılları ve eser sahibine veya mirasçılara ait musiki, ilim ve edebiyat eserlerinin müsveddeleri, mali haklar üzerinde cebri icra uygulanması için gerekli görüldüğü nispette zilyet olan kimselerden geçici olarak alınabilir (FSEK m. 62/V).

Eserin cisimlendiği maddi eşya üzerinde bir rehin hakkı, TMK m. 939-949 (taşınır rehni) hükümlerine göre; hapis hakkı ise TMK m. 950 hükmüne göre tesis edilir. Rehlin sözleşmesinin geçerli olması için yazılı şekilde yapılması zorunludur. Sözleşmede rehin olarak verilenler ayrı ayrı gösterilmelidir (FSEK m. 62/II).

İcra ve İflas Kanununun m. 24 ve 30 hükümleri saklı kalmak kaydıyla:

- ❖ Eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyeti altında bulunan henüz alenileşmemiş bir eserin müsvedde veya asılları,
- ❖ Sinema eserleri hariç olmak üzere birinci bentte zikredilen eserler üzerindeki mali haklar,
- ❖ Eser sahibinin, mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan paradan gayri alacakları,

kanuni veya akdi bir rehin hakkının, cebri icranın veya hapis hakkının konusu olamaz (FSEK m. 61).

C- Miras ve Ölüme Bağlı Tasarruflar

1. Manevi Haklar

FSEK, manevi hakların miras yoluyla devri bakımından ikili bir ayrıma gitmiştir. Manevi hakların bir bölümü, TMK'da öngörülen miras hükümleri uyarınca intikal etmemektedir.¹⁶⁵ FSEK bunlarla ilgili özel

¹⁶⁵ FSEK ... ile tanınan mali haklar miras yolu ile intikal eder. Eser sahibinin aynı Kanun'dan doğan manevi hakları ise ölümü halinde mirasçılara intikal etmez... Görülen davada, işleme

intikal hükümleri getirmiştir. Bu hükümler, manevi hak türüne göre değişen intikal hallerini düzenlemektedirler.

a. Özel Miras Hükümlerine Tabi Manevi Haklar

FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi haklar, bir sıra takip ederek intikal ederler. Gerçekten eser sahibi, FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi hakların ölümden sonra kullanımını konusunda bazı kişi veya kişileri yetkilendirilebilir (FSEK m. 19/I). Böylece, FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi hakları kullanma yetkisinin intikali bakımından ilk sırada, *eser sahibinin yetkilendirdiği kişiler* bulunmaktadır.

Yetki devri, eser sahibinin sağlığında düzenleyeceği vekalet sözleşmesi (TBK m. 502 vd.) gibi sağlar arası bir hukukî işlemle veya vasiyet (TMK m. 531 vd.) ya da miras sözleşmesi (TMK m. 545 vd) gibi ölüme bağlı bir tasarrufla yapılabilir.¹⁶⁶

Yetki devrinin konusu, FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi hakların kullanılış tarzıdır. Bu yetkiler şunlardır.¹⁶⁷

- ❖ Eseri umuma arz edip etmeme konusunda karar verme yetkisi (FSEK m. 14/I),
- ❖ Eserin umuma arz zamanını belirleme yetkisi (FSEK m. 14/I),
- ❖ Eserin umuma arz edilme tarzını belirleme yetkisi (FSEK m. 14/I)
- ❖ Eser sahibi olarak tanıtılmayı isteyip istememe yetkisi (FSEK m. 15/I),
- ❖ Eser sahibi olarak tanıtılmayı istediği takdirde ne tarzda tanıtılmak istediğini tayin etme yetkisi (FSEK m. 15/I),

Yetki devri halinde, manevi hakların kullanılmasına dair yetkiler, kendisine yetki verilen kişi veya kişiler tarafından kullanılır. Yetkilendirilen kişi, eser sahibinin devirle getirdiği şartlarla ve onun arzusuyla bağlıdır. Mesela; eser sahibi yetki devriyle eserin umuma arz edilmemesini istemişse eser umuma arz edilemez; belirli bir tarihte veya takma adla umuma arz edilmesini istemişse o tarihten önce veya takma ad yerine eser sahibinin gerçek adıyla umuma arz edilemez.

Yetkilendirilen kişi, gerçek veya tüzel kişi; kamu ya da özel hukuk tüzel kişisi; veyahut meslek birliği olabilir.

---

eser sahibinin mirasçısı olan davacıların isteminin, eserin davalı şirket tarafından izinsiz olarak umuma arzı nedeniyle FSEK'in 14/I maddesi yoluyla aynı yasanın 70/I maddesine dayalı manevi hak tazminatı olduğuna göre, FSEK'in 19/I maddesi uyarınca davacıların tazminat talep etme hakları olamayacağından dolayı istem reddedilmelidir." Yargıtay 11. HD. T. 22.12.2005, E. 2004/14950, K. 2005/12769.

¹⁶⁶ Kılıçoğlu, 2017, 380.

¹⁶⁷ Yargıtay 11 HD. T. 19.03.2007, E. 2006/1431, K. 2007/4583. Bu karar, daha sonra yerel mahkemenin direnme kararı üzerine başka bir sebeple şu kararlar kaldırılmıştır: Yargıtay HGK. T. 28.05.2008, E. 2008/11-368, K. 2008/393.

FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi haklara ilişkin bir yetki devri yapılmamış (kullanış tarzlarının tespiti konusunda bir yetkilendirme yapılmamış) olması halinde, bu yetkiler tayin edilmişse vasiyeti tenfiz memuru tarafından kullanılır (FSEK m. 19/I).¹⁶⁸ Böylece, FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi hakları kullanma yetkisinin intikali bakımından ikinci sırada, *vasiyeti tenfiz memuru* bulunmaktadır.

Vasiyeti tenfiz memuru, eser sahibi tarafından vasiyetnameyle (TMK m. 550 vd.) atanabilir.¹⁶⁹ Dolayısıyla, FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi hakları kullanma yetkisinin vasiyeti tenfiz memuru tarafından devren kullanılması için usulüne uygun düzenlenmiş bir vasiyetnamenin varlığı şarttır.

FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi haklara ilişkin bir vasiyeti tenfiz memuru tayin edilmemiş olması halinde, bu yetkiler bu defa sırasıyla, eser sahibinin;

- ❖ Sağ kalan eşi ile çocuklarına ve mansup mirasçılara,
- ❖ Ana ve babasına,
- ❖ Kardeşlerine,

intikal eder (FSEK m. 19/I). Bu haleflerin hukukî durumları, şu şekildedir:

Tayin edilmiş olsa bile vasiyeti tenfiz memurunun anılan yetkileri kullanmadan vefat etmiş ya da kullanma imkanını kaybetmiş olması (vasiyeti tenfiz memurunun fiil ehliyetini kaybetmesi ve vasiyetnamenin iptal edilmesi) hallerinde, bu yetkiler yine bu sıraya göre bir alt sıradaki kişilere intikal eder.¹⁷⁰ Böylece FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi hakları kullanma yetkisinin intikali bakımından üçüncü sırada, *sırasıyla eser sahibinin sayılan yakınları* bulunmaktadır.

Sağ kalan eş, çocuklar ve mansup mirasçılar aynı sıradadır ve hep birlikte FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi hakları kullanma yetkisine sahiptirler. Anılan yetkiler, bunlardan hepsi vefat etmeden alt sıradakilere – yani ana ve babaya – geçmez. Diğer bir deyişle, bunlardan birinin vefatıyla anılan yetkiler ikinci sırada yer alanlara intikal etmez. Sağ kalanlar, diğerleri vefat etmiş olsa bile anılan yetkileri kullanırlar. Mesela, eser sahibinin eşi vefat etmişse geriye kalan çocuklar ve mansup mirasçılar anılan yetkileri kullanmaya devam ederler.

Eski 743 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 463'te yer alan mansup mirasçı kavramı, yeni TMK'da atanmış mirasçı anlamına gelmektedir. Atanmış mirasçıların, aynen vasiyeti tenfiz memuru gibi, eser sahibi tarafından vasiyetnameyle terekenin tamamı veya belli payı

---

¹⁶⁸ Kılıçoğlu, 2017, 380.

¹⁶⁹ Kılıçoğlu, 2017, 380.

¹⁷⁰ Kılıçoğlu, 2017, 380-381.

için mirasçı tayin edilmiş olmaları halinde (TMK m. 516), bunlar anılan manevi hakları kullanma yetkisini de elde ederler.¹⁷¹

Sağ kalan eş, çocuklar ve mansup mirasçılar bulunmazsa eser sahibinin ana ve babası hep birlikte FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi hakları kullanma yetkisine sahip olurlar. Bunlardan hepsi vefat etmeden alt sıradakilere – yani kardeşlere – anılan yetkiler intikal etmez; yani biri vefat etmiş olsa bile diğeri yalnız başına bu yetkileri kullanır.

Eser sahibinin ana ve babası bulunmazsa FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi hakları kullanma yetkisi, bu kez eser sahibinin kardeşlerine geçer. Vefat eden kardeşin yetkisi, kendi mirasçılarına intikal etmez; sağ kalan kardeşler yetkili olurlar.

Alt sırada yer alanlar, üst sıradakilere karşı herhangi bir talep ileri süremezler ve yetkilerine de itiraz edemezler. Ancak somut olayın özelliğine göre, üst sıradakiler makul süre içinde yetkilerini kullanmazlarsa alt sıradakiler anılan yetkileri kullanma hakkını kazanırlar.

Yukarıda sayılan yakınlar, eser sahibinin mirasını reddetseler dahi, bu durum FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen yetkileri kullanmalarına engel teşkil etmez. Buna karşın, yukarıda sayılan yakınların mirastan yoksun olmaları (TMK m. 578)¹⁷² veya mirasçılıktan çıkarılmış olmaları (TMK m. 510)¹⁷³ hallerinde, anılan yetkileri kullanma hakkını kaybederler; şayet aynı sırada diğerk yakınlar varsa onlar, bu da yoksa alt sıradaki yakınlar yetkileri kullanmaya hak kazanırlar.

FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar, tıpkı FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenenler gibi, bir sıra takip ederek intikal ederler. Bu yetkiler şunlardır:

- ❖ Eser sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek nitelikteki umuma arzı menetme yetkisi (FSEK m. 14/III).
- ❖ Eser sahibi olarak tespit edilmeyi mahkemededen isteme yetkisi (FSEK m. 15/III).
- ❖ Eserde, eser sahibinin şeref ve itibarını zedeleyen veya eserin mahiyetini ve hususiyetini bozan her türlü değıştirmeleri menetme yetkisi (FSEK m. 16/III).

FSEK m. 14/I ile 15/I'de düzenlenen manevi hakların intikali bakımından takip edilen ilk üç sıra, FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenenler için de geçerlidir (FSEK m. 19/II). Şu hale göre FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi hakları kullanma yetkisine sahip olanlar;

- ❖ Birinci sırada eser sahibinin yetkilendirdiğı kişiler;

¹⁷¹ Kılıçoğlu, 2017, 380-381.

¹⁷² Mirastan yoksunluk halleri için bkz. Öztan, Bilge, *Miras Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, 364-371.

¹⁷³ Mirastan çıkarılmanın şartları için bkz. Öztan, 2014, 152-174.

- ❖ Bunlar yoksa ve şayet atanmışsa ikinci sırada vasiyeti tenfiz memuru;
- ❖ Atanmamışsa üçüncü sırada ilk olarak sağ kalan eş ile çocuklar ve mansup mirasçılar, ikinci olarak ana ve baba, üçüncü olarak kardeşlerdir.

İlk üç sıradaki haleflerin aynı olmasına rağmen, FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III ile FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi hakların halefler tarafından kullanımı bakımından üç fark mevcuttur.

İlk olarak, ilk üç sırada bulunan yetkili kişiler (halefler), FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi hakları eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl kendi namlarına kullanabilirler (FSEK m. 19/II). Oysaki, FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi haklar, her bir sıradaki kişi tarafından kendi vefatına kadar ve nihai olarak hepsi -yani en sonuncusu- vefat edene kadar kullanılabilir.

İkinci olarak, FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar bakımından dördüncü ve beşinci sıradaki bu hakları kullanma yetkisine sahip olan kişiler bulunmaktadır. İlk üç sırada kimsenin bulunmaması veya bulunup da yetkilerini kullanmaması halinde, *eser sahibinden veya halefinden mali bir hak iktisap eden kimse*, meşru bir menfaati bulunduğunu ispat şartıyla, FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi hakları kendi namına kullanabilir (FSEK m. 19/III).¹⁷⁴

FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar bakımından beşinci sırada, *Kültür ve Turizm Bakanlığı* bulunmaktadır (FSEK m. 19/V). Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın anılan manevi hakları kullanabilmesi için;

- ❖ İlk dört sıradan hiç kimsenin bulunmaması veya
- ❖ İlk dört sıradan kişiler bulunsun bile yetkilerini kullanmamaları ya da
- ❖ İlk üç sıra bakımından eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıllık sürenin dolmuş olması ve
- ❖ Eserin memleket kültürü bakımından önemli görülmesi, Şarttır.¹⁷⁵

Üçüncü olarak, her iki hak grubu arasında husumet ehliyeti bakımından fark bulunmaktadır. Bu husus aşağıda değerlendirilmektedir.

FSEKTEKİ MANEVİ HAKLARIN ÖZEL HÜKÜMLERE GÖRE İNTİKALİ		
İntikal Sırası	FSEK m. 14/I ile 15/I'de Düzenlenen Manevi Haklar	FSEK m. 14/III, 15/III'de ve 16/III'de Düzenlenen Manevi Haklar
1. Sıra	- Eser sahibinin yetkilendirdiği	- Eser sahibinin yetkilendirdiği

¹⁷⁴ Kılıçoğlu, 2017, 382.

¹⁷⁵ Kılıçoğlu, 2017, 382.

		kişiler (FSEK m. 19/I) - Gerçek Kişiler veya Özel ya da Kamu Tüzel Kişileri - Meslek Birlikleri	kişiler (FSEK m. 19/II) - Gerçek Kişiler veya Özel ya da Kamu Tüzel Kişileri - Meslek Birlikleri
2. Sıra		Vasiyeti tenfiz memuru (FSEK m. 19/I)	Vasiyeti tenfiz memuru (FSEK m. 19/II)
3. Sıra	1. Sıra	Sağ kalan eş ile çocuklar ve mansup mirasçılar (FSEK m. 19/I)	Sağ kalan eş ile çocuklar ve mansup mirasçılar (FSEK m. 19/II)
	2. Sıra	Ana ve baba (FSEK m. 19/I)	Ana ve baba (FSEK m. 19/II)
	3. Sıra	Kardeşler (FSEK m. 19/I)	Kardeşler (FSEK m. 19/II)
4. Sıra		Mevcut Değil	Eser sahibinden veya halefinden mali bir hak iktisap eden kimse (meşru bir menfaati bulunduğunu ispat şartıyla) (FSEK m. 19/III)
5. Sıra		Mevcut Değil	Kültür ve Turizm Bakanlığı (Eser memleketin kültürü bakımından önemli görüldüğü takdirde) (FSEK m. 19/V)
İntikal eden yetkiler		<ul style="list-style-type: none"> ❖ Eseri umuma arz edip etmeme konusunda karar verme yetkisi (FSEK m. 14/I), ❖ Eserin umuma arz zamanını belirleme yetkisi (FSEK m. 14/I), ❖ Eserin umuma arz edilme tarzını belirleme yetkisi (FSEK m. 14/I) ❖ Eser sahibi olarak tanıtılmayı isteyip istememe yetkisi (FSEK m. 15/I), ❖ Eser sahibi olarak tanıtılmayı istediği takdirde ne tarzda tanıtılmak istediğini tayin etme yetkisi (FSEK m. 15/I), 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Eser sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek nitelikteki umuma arzı menetme yetkisi (FSEK m. 14/III). ❖ Eser sahibi olarak tespit edilmeyi mahkemeden isteme yetkisi (FSEK m. 15/III). ❖ Eserde, eser sahibinin şeref ve itibarını zedeleyen veya eserin mahiyetini ve hususiyetini bozan her türlü değiştirmeleri menetme yetkisi (FSEK m. 16/III).
Koruma Süresi		Her bir mirasçı vefat edene kadar ve nihai olarak hepsi - yani en sonuncusu- vefat edene kadar	<ul style="list-style-type: none"> - İlk üç sıra bakımından eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl (FSEK m. 19/II), - Dördüncü sıra bakımından mali hakların koruma süresi dolana kadar (FSEK m. 26) - Beşinci sıra bakımından süresiz (FSEK m. 19/V).

Manevi hakları kullanma yetkisini elde eden eser sahibinin yetkilendirdiği kişilerin, vasiyeti tenfiz memurlarının veya eser sahibinin anılan akrabalarının (FSEK m. 19/I-II) ya da eser sahibinden mali hak edinenlerin birden fazla olmaları ve sözü edilen manevi hakları

kullanma konusunda anlaşamamaları halinde, mahkeme, eser sahibinin muhtemel arzusuna en uygun şekilde basit yargılama usulü ile ihtilafı çözer (FSEK m. 19/IV).

b. Genel Miras Hükümlerine Tabi Manevi Haklar

FSEK'te, eser sahibinin yukarıda sayılanlar dışındaki manevi haklarının intikaline ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Kapsam dışı kalan manevi haklar, şunlardır:

- ❖ Eserin muhtevası hakkında bilgi verme yetkisi (FSEK m. 14/II).
- ❖ Bir güzel sanat eserinden çoğaltma ile elde edilen kopyalarda ve bir işlenmenin aslı veya çoğaltılmış nüshaları üzerinde, asıl eser sahibinin adının, kararlaştırılan veya adet olan şekilde belirtilmesi ve vücuda getirilen eserin bir kopya veya işlenme olduğunun açıkça gösterilmesi yetkisi (FSEK m. 15/II).
- ❖ Eser niteliğindeki mimari yapılarda, silinmeyecek biçimde eser sahibinin adının yazılmasını isteme yetkisi (FSEK m. 15/IV).
- ❖ Eser sahibinin adında kısaltmalar, eklemeler ve başka değiştirmeler yapılmasını menetme yetkisi (FSEK m. 16/I).
- ❖ Eserin aslına ulaşma hakkı (FSEK m. 17/I).
- ❖ Eseri tahrip etmeyi önleme hakkı (FSEK m. 17/II).
- ❖ Sergileme hakkı (FSEK m. 17/III).

FSEK'te özel intikal hükümleri bulunmayan bu manevi hakların TMK'daki miras hükümlerine tabi olduklarının kabulü gerekmektedir.

2. Mali Haklar

FSEK'te tanınan mali haklar miras yolu ile intikal eder (FSEK m. 63/I). Böylece, mali hakların intikali, TMK'daki miras hükümlerine göre gerçekleşir. Mali haklar üzerinde ölüme bağlı tasarruflar yapılması da mümkündür (FSEK m. 63/II).¹⁷⁶ Ölüme bağlı tasarruflar, vasiyetname veya miras sözleşmesi şeklinde yapılabilir.¹⁷⁷

İştirak halinde eser sahiplerinden birinin eserin tamamlanmasından veya alenileşmesinden önce ölmesi halinde, vefat edene ait pay diğerleri arasında taksim edilir. Bu halde, diğer tüm eser sahipleri, vefat eden eser sahibinin mirasçılara uygun bir pay bedeli ödemekle yükümlüdür. Eser sahibinin mirasçılarının pay bedeli üzerinde anlaşma sağlayamamaları halinde, bu bedel mahkeme tarafından tayin edilir (FSEK m. 64/I).

¹⁷⁶ Tekinalp, 2012, § 15 Kn. 2; Öztan, 2014, 537.

¹⁷⁷ Öztan, 2014, 186; Serozan, Rona/Engin, Baki İlkay, *Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, 260.

İştirak halinde eser sahiplerinden birinin eserin alenileşmesinden sonra ölmesi halinde, hayatta kalan eser sahiplerine seçimlik bir hak tanınmıştır. Bunlar, vefat eden eser sahibinin mirasçılarıyla birliği devam ettirebilirler (FSEK m. 64/II). İştirak halinde eser sahipliğini devam ettirme yönünde karar verilerse, sağ kalan diğer eser sahipleri mirasçılardan birliğe karşı haklarının kullanılması hususunda bir temsilci tayinini talep edebilirler (FSEK m. 64/III). İştirak halinde eser sahipliğini devam ettirme kararının geriye kalan diğer tüm eser sahipleri tarafından oybirliğiyle alınması gereklidir. Devama karar verilmemesi halinde ise, hayatta kalan diğer tüm eser sahipleri, vefat eden eser sahibinin mirasçılara uygun bir pay bedeli ödemekle yükümlüdür. Eser sahibinin mirasçılarının pay bedeli üzerinde anlaşma sağlayamamaları halinde, bu bedel mahkeme tarafından tayin edilir (FSEK m. 64/IV atfıyla m. 64/I).

Eser sahibinin terekesinde FSEK'te tanınan mali haklar mevcut olup da TMK'nın 64/III maddesi uyarınca bir tereke temsilcisi atanmışsa, temsilci, bu haklar üzerinde yapacağı hukukî işlemler için mirasçılardan onayını almaya mecburdur (FSEK m. 65).

Bağlantılı hakların hukukî işleme ve mirasla intikaline, FSEK m. 48 ve devamı hükümleri uygulanır (Komşu Haklar Yönetmeliği m. 23).¹⁷⁸

D- Koruma Süresi

1. Manevi Haklar

Manevi haklar, kural olarak eser sahibinin hayatı boyunca devam eder. Eser sahibinin ölümünden sonra kullanılmaları ise zaman bakımından sınırlanmamış olmakla birlikte belirli kurallara tabidir. Bu kurallara göre manevi hakların koruma sürelerini aşağıdaki şekilde bir ayrıma tabi tutmak mümkündür:

- ❖ FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi haklar: FSEK m. 19/I'de gösterilen yetkili kişiler tarafından kendi vefatlarına kadar ve nihai olarak hepsi -yani en sonuncusu- vefat edene kadar kullanılabilir.
- ❖ FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar: FSEK m. 19/II'in atfıyla 19/I'de gösterilen yetkili kişiler tarafından eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl kendi namlarına kullanılabilir. Bunların bulunmaması veya bulunup da yetkilerini kullanmaması halinde, eser sahibinden veya halefinden mali bir hak iktisap edenler bu manevi hakları kendi namına kullanabilir. Bunlar da yoksa bu hakları Kültür ve Turizm Bakanlığı kullanır. Kültür ve

¹⁷⁸ Ancak konunun yönetmelikle düzenlenmiş olması kanun yapma tekniğine açıkça aykırıdır.

Turizm Bakanlığı için zaman bakımından bir kısıtlama bulunmamaktadır.

- ❖ FSEK m. 14/II, 15/II-IV, 16/I ve 17'de düzenlenen manevi haklar: miras yoluyla intikal ettiklerinden eser sahibinin mirasçuları tarafından süresiz kullanılabilirler.

2. Mali Haklar

Eser sahibine tanınan mali haklar, süresiz olmayıp zamanla sınırlıdır. Koruma süreleri bittikten sonra herkes, mali haklardan izin almaksızın ve bir bedel ödemeksizin faydalanabilir (FSEK m. 26). Bu süre, eser sahibinin yaşadığı müddetçe ve ölümünden itibaren 70 yıl devam eder (FSEK m. 27/I).

Koruma süresinin bitiminden sonra mali haklardan herkesin istifade etmesine iki istisna getirilmiştir. Bu istisnalar, bir eserden devletin faydalanma yetkisi (FSEK m. 46) ve eserin kamuya mal edilmesidir (FSEK m. 47).

Koruma süreleri, bir eserin aslı ve işlenmeleri için birbirinden bağımsız olarak işler (FSEK m. 26/II). Bu kural, müşterek eser sahipliği bakımından da geçerlidir (FSEK m. 26/III).

Koruma sürelerinin başlangıcı, kural olarak, eserin alenileşme zamanına göre belirlenir (FSEK m. 26/III).

Böylece koruma süreleri,

- ❖ Eserin ilk defa alenileştiği veya
- ❖ Parça parça alenileşen ve bütünü itibariyle FSEK kapsamında korumaya mazhar olan eserlerde alenileşmiş sayıldığı (FSEK m. 26/IV)

yıldan sonraki senenin ilk gününden itibaren hesap olunur (FSEK m. 26/V).

Eser sahibi *hayattayken* alenileşmiş eserlerde koruma süresi, vefatını takip eden yılın başından itibaren hesaplanır (FSEK m. 26/VI). Mesela eser, 28 Temmuz 2019'da alenileşir ve eser sahibi 15 Ağustos 2019'da vefat ederse, 70 yıllık süre 1 Ocak 2020'de başlar.

Eser sahibinin *vefatından* sonra alenileşmiş eserlerde koruma süresi, vefat tarihine göre hesaplanır (FSEK m. 27/II). Ancak bu halde de koruma süresi, eser sahibinin vefatını takip eden yılın başından başlatılır. Mesela eser sahibi, 28 Temmuz 2018'da vefat eder ve eser 15 Ağustos 2019'da alenileşirse, 70 yıllık süre 1 Ocak 2019'de başlar.

Eser sahibinin birden fazla olması hallerinde (mesela, müşterek eser sahipliği, iştirak halinde eser sahipliği ve sinema eseri sahipliği) 70 yıllık süre, eser sahiplerinden son sağ kalanın vefat tarihini takip eden yılın başından işlemeye başlar (FSEK m. 26/VI, 27/I).

Bir eserin ne gerçek ne de müstear ad belirtilmeksizin kamuya sunulmuş olması halinde eserden kaynaklanan mali ve manevi hakları kullanma yetkisi öncelikle yayımcıya, o belli değilse çoğaltana aittir

(FSEK m. 12/I). Bu hallerde koruma süresi, eserin aleniyet tarihinden itibaren 70 yıldır (FSEK m. 27/III).

Mali hakları kullanma yetkisinin tüzelkişiye ait olduğu eserlerde (FSEK m. 18/II), koruma süresine ilişkin özel bir düzenleme bulunmaktadır. Bu eserlerde süre, aleniyet tarihinden itibaren 70 yıldır (FSEK m. 27/IV).

3. Bağlantılı Haklar

İcracı sanatçıların manevi hakları yönünden koruma süresi, hayat boyu ve en az mali hakların sona ermesine kadardır. İcra sanatçıların mali hakları yönünden ise, tespit edilmiş icralarda ilk tespitten itibaren 70 yıl; tespit edilmemiş icralarda icranın ilk aleniyet tarihinden itibaren 70 yıldır (FSEK m. 82/V).

Fonogram ve film yapımcılarının mali hakları yönünden koruma süresi, ilk tespitten itibaren 70 yıldır. Yayın kuruluşlarının mali hakları yönünden ise ilk yayından itibaren 70 yıldır (FSEK m. 82/VI-VII).

IV- HUKUK DAVALARINDA DAVACI SIFATI

Aşağıda, bu haklara ilişkin açılacak davalarda davacı sıfatının belirlenmesine ilişkin kurallar sırasıyla ele alınmaktadır. Bu analizde tazminat davası kavramı, manevi ve maddî tazminat ile kârın iadesi davasını da kapsayacak şekilde kullanılmıştır.

A- Mali Haklara İlişkin Davalarda Davacı Sıfatı

1. Eser Sahibi

FSEK m. 18/I uyarınca, “mali hakları kullanma yetkisi münhasıran eser sahibine aittir”. Buna göre, bir eser üzerindeki mali hakların ihlal edilmesi halinde, eser sahibi, kural olarak, tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açabilir.

2. Müşterek Eser Sahipleri

Müşterek eser sahipliğinde davacı sıfatı, eserin bağımsız bölümleri ve bütünü üzerinde olmak üzere ikili bir ayrıma göre belirlenir. Müşterek eser sahipleri, meydana getirdikleri bağımsız eser bölümü üzerinde mali hakların sahibi olurlar. Böylece, her bir müşterek eser sahibi, meydana getirdiği bu bağımsız bölüm için diğerlerinin iştirakine gerek olmaksızın tek başına tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açabilir (FSEK m. 9/I).

Eserin bütünü üzerindeki dava açma hakkı, bu konuda eser sahiplerince bir sözleşme yapıp yapılmadığına göre belirlenir. Eserin bütünü üzerinde dava açma konusunda kural olarak, müşterek eser

sahiplerinin tamamının izni aranır. Bunun istisnası, mali haklar (ve FSEK gereği eserin bütününün değiştirilmesi ve yayımlanması) yönünden yetkinin eser sahiplerinden birine veya birkaçına bırakılmasıdır. Buna göre, müşterek eser sahipleri, eserin bütününün değiştirilmesi, yayımlanması ve mali haklar kullanımı konusunda bir sözleşme yapmışlarsa, sözleşmede belirlenen kişi davacı sıfatıyla tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açabilir. Böyle bir sözleşme yapılmamışsa her bir müşterek eser sahibi, eserin bütününün değiştirilmesi, yayımlanması ve mali haklar kullanımı konusunda dava açmak üzere diğerlerinin iştirak etmesini (iznini) talep eder. Bu sağlanamazsa, dava açma izni mahkemece verilebilir (FSEK m. 9/II). Bu davalarda, müşterek eser sahiplerinden izni talep edenler davacı, izin vermeyenler ise davalı sıfatını taşırlar. İzni mahkeme yoluyla elde eden müşterek eser sahibi, eserin bütününün değiştirilmesi, yayımlanması ve mali haklar kullanımı konusunda tecavüzü gerçekleştiren üçüncü kişilere karşı davacı sıfatıyla tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açabilir.

3. İştirak Halinde Eser Sahipleri

İştirak halinde eser sahipliğinde, her bir eser sahibi, birlik menfaatlerine tecavüz edilmesi halinde, tecavüzün ref'i ve men'i davalarını tek başına açabilir¹⁷⁹ (FSEK m. 10/II, c. 3) ya da ihtiyati tedbir talebinde bulunabilir.¹⁸⁰ Ancak, bunlar arasında adi ortaklık ilişkisi olduğundan tek başına tazminat talep etme veya diğer bir eser sahibi için eser sahipliğinin tespitini talep etme hakkı bulunmamaktadır¹⁸¹. Tazminat veya eser sahipliğinin tespitini talep etme hakkı, ancak diğer eser sahibi veya sahipleri tarafından davacıya verilecek bir muvafakatname ile ya da eser sahipleri arasındaki adi ortaklık ilişkisini temsil etmek üzere bir temsilci atanması sağlanarak, bu temsilci tarafından kullanılabilir.¹⁸² Aralarındaki bir sözleşmeyle aksini

¹⁷⁹ FSEK m. 68'te öngörülen telif tazminatı davasının iştirak halinde eser sahiplerince hep birlikte veya temsilci tayini suretiyle açılabileceği yönünde görüş için bkz. Yavuz/Alica/Merdivan, Cilt II, 1889-1892.

¹⁸⁰ İştirak halinde eser sahipliği söz konusu olduğunda, "eser sahipleri arasında adi ortaklık ilişkisi olduğundan davacının tek başına esere vaki tecavüzün önlenmesini talep etme hakkı olmakla birlikte, tek başına tazminat talep etme hakkı bulunmamaktadır". Karar için bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 13/12/2018, E. 2017/238, K. 2018/7933.

¹⁸¹ Yargıtay 11. HD. T. 28/03/2019, E. 2017/3587, K. 2019/2414.

¹⁸² Yargıtay 11. HD. T. 13/12/2018, E. 2017/238, K. 2018/7933; Yargıtay 11. HD. T. 28/03/2019, E. 2017/3587, K. 2019/2414. İştirak halinde eser sahipliği halinde, "eserden doğan haklara tecavüz sebebiyle maddi tazminat istemini tüm eser sahiplerinin birlikte ileri sürmesi ya da bazı eser sahiplerinin buna yanaşmaması halinde mahkemeden müsaade istenilmesi gerekmekte olup, eser sahiplerinden birinin münhasıran kendi payına düşecek hisse yönünden tek başına maddi tazminat davası açması mümkün olmadığından, maddi tazminat yönünden açılan davanın bu sebeple usulden reddi gerekirken hatalı değerlendirme ile davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, davalı vekilinin temyiz isteminin kabulü ile

kararlaştırmadıkları müddetçe veya eserin mahiyetinden aksi anlaşılmıyorsa, her bir eser sahibinin eşit oranda pay sahibi olduğu kabul edilir.¹⁸³

4. Sinema Eseri Sahipleri

Sinema eserleri, iştirak halinde eser sayılmaktadır (FSEK m. 8/III). Yukarıda iştirak halinde eser sahipliğinde yapılan açıklamalar burada da geçerlidir.

Ancak, bir sinema eserinden önce meydana getirilen özgün müzik, senaryo veya karakter üzerinde eser sahibi olanlar ile sinema eseri sahiplerinden her biri, tecavüzün refi, men'i ve payları oranında tazminat davalarını tek başına açabilirler. İlk halde özgün müzik, senaryo veya karakter meydana getirenler, sinema eserinden müstakil olarak eser sahibi olurlar.

5. Bağlantılı Hak Sahipleri

Bağlantılı hak sahipleri de mali haklarını devretmemişlerse, tecavüzün refi, men'i ve tazminat davalarını açabilirler (FSEK m. 80/son).

Bağlantılı hak sahiplerinden film yapımcıları, sinema eserleri üzerindeki mali hakları sözleşmeyle devralmadıkları müddetçe, bu haklar yönünden davacı sıfatı kazanamazlar. Ancak, bağlantılı haklarına dayalı dava açabilirler.

6. Mirasçılar

Mali haklar, eser sahibinin ölümü ile mirasçılara intikal eder (FSEK m. 63/I). Bu kural, bağlantılı haklar yönünden de kıyas yoluyla uygulanır. Her bir mirasçı, terekeye dahil olan mali haklara bir tecavüz vaki olması halinde, tek başına tecavüzün refi ve men'i davalarını açabilir (TMK m. 640/IV). Buna karşın FSEK m. 68'e dayalı telif tazminatı veya FSEK m. 70'deki tazminat davaları, mirasçılar tarafından hep birlikte ya da TMK m. 640/III uyarınca atanacak temsilci aracılığıyla açılabilir.¹⁸⁴

---

hükümün bozulması gerekmiştir". Yargıtay 11. HD. T. 03/12/2019, E. 2019/439, K. 2019/7767. FSEK m. 70'te öngörülen tazminat davalarının iştirak halinde eser sahiplerinde her biri tarafından açılabilceği yönünde görüş için bkz. Yavuz/Alıca/Merdivan, Cilt II, 1889-1892.

¹⁸³ Yargıtay 11. HD. T. 24.06.2002, E. 2002/2751, K. 2002/6456.

¹⁸⁴ Yargıtay 11. HD. T. 02.12.2011, E. 2010/5052, K. 2011/16290; Yargıtay 11. HD. T. 19.10.2012, E. 2011/9643, K. 2012/16651; Yargıtay 11. HD. T. 18.04.2013, E. 2012/7048, K. 2013/7606.

7. Mali Hakları Kullanmaya Yetkili Olan İşveren veya Tüzel Kişiler

İşverenler veya tüzel kişiler, çalışanları ya da organları tarafından meydana getirilen eserler üzerindeki mali hakları kullanma yetkisine FSEK uyarınca kendiliğinden sahip olurlar. Böylece, mali haklara tecavüz halinde tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açabilirler (FSEK m. 18/II). Bununla birlikte Yargıtay kimi hallerde, çalışanlar ve tüzel kişinin organları olarak görev yapan kişilerin eser sahipliği sıfatına dayalı olarak, mali haklara vaki tecavüz sebebiyle işveren veya tüzel kişiden bağımsız olarak dava ikame edebileceklerini kabul etmektedir¹⁸⁵.

8. Yapımcı ve Yayımcı

Yapımcı veya yayımcı, ancak eserin sahibi ile akdedeceği sözleşmeye göre mali hakları kullanma yetkisini elde eder (FSEK m. 18/III). İşveren veya tüzel kişiden farklı olarak, yapımcı ve yayımcı bakımından kendiliğinden mali hakları kullanma yetkisine sahip olma ilkesi kabul edilmemiştir.

Yayımcı, TBK m. 487'deki eseri çoğaltarak yayımlayan kişiyi ifade eder. Yapımcı ise, FSEK m. 80'de bağlantılı hak sahiplerinden olan fonogram yapımcıları ile film yapımcılarıdır.

Yapımcı ve yayımcının dava hakkı, eser sahibi ile yapacakları sözleşmeye göre belirlenir. Dava hakkı, sözleşmenin devir veya ruhsat lisans olup olmamasına göre belirlenmelidir.

9. Mali Hakkı Devralan

Devredilen mali haklar bakımından davacı sıfatı, mali hakkı devralana aittir. Mali haklar süre, yer ve muhteva itibariyle sınırlı veya sınırlanmaksızın hangi kapsamda devredilmişse, o kapsamda dava hakkı kazandırır (FSEK m. 48/I). Bu kural, bir mali hakkı eser sahibi veya haleflerinden elde eden kişilerden o hakkı devralan kişiler için de geçerlidir (FSEK m. 49/I). Devir kapsamında yer almayan mali haklara dair davacı sıfatı, doğal olarak eser sahibi veya kanunî haleflerine ait olmaya devam eder. Mali hakları devralan hak sahipleri, şartları varsa devir sonrasında mali haklara vaki tecavüzleri dolayısıyla eser sahibi veya haleflerine karşı da dava açabilir. Mesela, bir kitabın basılıp (çoğaltma hakkı) satışa sunulmasına (yayma hakkı) ilişkin hakların bir yayınevine devrinden sonra aynı kitabın bir başka kişi aracılığıyla piyasaya sunulması bu hale örnek teşkil eder.¹⁸⁶

Yargıtay'a göre, mali hakkı devralan, dava konusu mali hakkın ne şekilde intikal ettiğini düzenli ve kesintisiz bir sırayla FSEK m. 52

¹⁸⁵ Yargıtay 11. HD. T. 20.03.2009, E. 2007/15050, K. 2009/3326; Yargıtay 11. HD. T. 17.11.2009, E. 2008/7742, K. 2009/11991.

¹⁸⁶ Yargıtay 11. HD. T. 16.02.2009, E. 2007/12777, K. 2009/1702.

uyarınca yazılı sözleşmeyle ispat etmelidir¹⁸⁷. Aksi halde, davacı sıfatının bulunmadığı kabul edilir.

Mali hakkı devralan, devir tarihinden sonra gerçekleşen tecavüzler bakımından dava hakkını kazanır. Devir tarihinden önce gerçekleşen tecavüzler yönünden dava hakkı, eser sahibi ve mirasçılarında kalmaya devam eder. Yargıtay, devir sözleşmesinin devir tarihinden önceki tecavüzler için açılmış davaya eser sahibi veya halefleri tarafından verilmiş bir icazet olduğu yönündeki iddiaları kabul etmemektedir.¹⁸⁸

10. Ruhsat (Lisans) Sahibi

Ruhsat (lisans) sahibinin dava hakkının belirlenmesinde, ruhsatın niteliği yanında devredilen hakların tür, sayı, süre, yer ve sınırlarının tespiti önem taşır.¹⁸⁹ Tam ruhsat (lisans) sahibi, ruhsat kapsamındaki yetkilere tecavüz anlamına gelen her türlü müdahaleye karşı tecavüzün ref'i, men'i ve uğradığı zararlar orantılı olarak tazminat davalarını açabilir (FSEK m. 48/II). Tam ruhsat sahibi, bu dava hakkını, eser sahibi dahil tecavüz kimden sadır olursa olsun ona karşı kullanabilir.

Basit ruhsat (lisans) sahibi ise, edinmiş olduğu mali hakkı kullanım yetkisine engel olanlara karşı tecavüzün ref'i, men'i ve uğradığı zararlar orantılı olarak tazminat davalarını açabilir. Basit ruhsat (lisans) sahibi, kendine ruhsat edilen mali hakkın kullanım yetkisine engel olanlar haricinde, üçüncü kişilerin tecavüz fiillerine karşı ruhsat veren eser sahibi ve haleflerinin izni olmadıkça dava hakkına sahip değildir.¹⁹⁰

II. Meslek Birlikleri

Meslek birlikleri, eser sahiplerinden ve bağlantılı hak sahiplerinden aldıkları yetki belgelerine göre hakların takibini yaparlar (FSEK m. 42/A/son). Bu bakımdan meslek birlikleri, yetki belgesi veren üyelerinin temsilcisi durumundadır. FSEK'te yer alan "hakların takibi" ifadesi sebebiyle meslek birliklerinin; icra takibi, dava, karşı dava, temyiz, tahkim ve tenfiz davası bakımından aktif dava ehliyetinin bulunduğu kabul edilmektedir.

Meslek birlikleri, üyelerinin haklarıyla ilgili dava ve takipleri onlarla akdettikleri menfaatleri koruma sözleşmesi çerçevesinde açabilirler.

Meslek birliğinin, eser veya bağlantılı hak sahibi adına dava açabilmesi için;

¹⁸⁷ Yargıtay 11. HD. T. 19.10.2010, E. 2009/379, K. 2010/10502.

¹⁸⁸ Yargıtay 11. HD. T. 11.03.2010, E. 2008/6531, K. 2010/2706.

¹⁸⁹ Yargıtay 11. HD. T. 25.10.2004, E. 2004/1281, K. 2004/10333.

¹⁹⁰ Yargıtay 11. HD. T. 01.08.2010, E. 2008/11601, K. 2010/2266.

- ❖ Eser veya bağlantılı hak sahibinin meslek birliğine üye olması,
- ❖ Eser veya bağlantılı hak sahibi tarafından üye olduğu meslek birliğine bir yetki belgesinin sunulması,
- ❖ Söz konusu yetki belgesinin;
  - FSEK m. 52'ye uygun olarak düzenlenmiş olması,¹⁹¹
  - En geç yargılama sonuçlanıncaya kadar mahkemeye ibraz edilmesi,¹⁹²
  - Hangi eserler ve mali haklar için yetki verildiğinin açıkça belirtilmesi,

gereklidir.

Yargıtay, eser adlarının bulunduğu bir listenin eklenmesini yeterli görmektedir.¹⁹³

Eser veya bağlantılı hak sahipleri, haklarını meslek birlikleri aracılığıyla takip etmek zorunda değildir; bizzat kendileri de takip edebilirler. Devredilen veya ruhsata konu edilen haklar bakımından da bir meslek birliğine yetki belgesi verilemez. Hem eser veya bağlantılı hak sahibi hem de yetkili bir meslek birliği tarafından dava açılmış olması halinde, meslek birliği tarafından açılan davanın HMK m. 115 uyarınca dava şartı yokluğundan reddine karar verilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, meslek birliği kanun gereği davacı sıfatına değil davada temsil yetkisine sahip olabilen kişilerdir.

Meslek birlikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığından faaliyet izni aldıkları tarihten itibaren meydana gelen tecavüzler sebebiyle dava açabilirler.¹⁹⁴ Yetki belgesinin tecavüzden sonra verilmiş olması sonucu değiştirmez.

Meslek birlikleri, yabancı meslek birlikleri ile akdedecekleri sözleşmelere istinaden hak takibi yapabilirler.¹⁹⁵ Bunun için, dava konusu eserler bakımından yabancı meslek birliğinin yetkili olduğunun her bir eser ve eser sahibi yönünden ispat edilmiş olması zorunludur.¹⁹⁶

¹⁹¹ Yargıtay 11. HD. T. 10.10.2007, E. 2006/9709, K. 2007/12688.

¹⁹² Yargıtay 11. HD. T. 02.07.2007, E. 2006/7888, K. 2007/10047.

¹⁹³ Yargıtay 11. HD. T. 18.05.2007, E. 2006/3288, K. 2007/7682.

¹⁹⁴ Yargıtay 11. HD. T. 10.01.2013, E. 2011/14698, K. 2013/368.

¹⁹⁵ Yargıtay 11. HD. T. 21/02/2018, E. 2018/31, K. 2018/1299.

¹⁹⁶ Yargıtay 11. HD. T. 10.12.2007, E. 2006/12916, K. 2007/15617.

MALİ HAKLARA İLİŞKİN HUKUK DAVALARINDA DAVACI SIFATI

	Kişiler	Davalar				Kanunî Dayanak
		Tecavüzün Ref'i (FSEK m. 66 ve 68)	Tecavüzün Men'i (FSEK m. 69)	Maddi Tazminat (FSEK m. 70/I)	Kârın Davası (FSEK 70/III) İadesi m.	
1.	Eser sahibi	Açabilir	Açabilir	Açabilir	Açabilir	FSEK m. 18/I
2.	Müşterek eser sahibi (kendi bölümü üzerinde mali haklar için)	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	FSEK m. 9/I
	Müşterek eser sahiplerinin tamamı (Kural: eserin bütünü üzerindeki eserin yayımlanması ve mali haklar kullanımı konusunda)	Açabilir	Açabilir	Açabilir	Açabilir	FSEK m. 9/II
	Müşterek eser sahibi (İstisna: eserin bütünü üzerindeki eserin yayımlanması ve mali haklar kullanımı konusunda sözleşme veya mahkeme kararıyla)	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	FSEK m. 9/II
3.	İştirak halinde eser sahibi	Tek başına açabilir (Telif tazminatı yönünden payı oranında)	Tek başına açabilir	Tek başına açamaz	Tek başına açamaz	FSEK m. 10/II, c. 3
4.	Sinema eseri sahipleri (yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde animatör)	Tek başına açabilir (Telif tazminatı yönünden payı oranında)	Tek başına açabilir	Tek başına açamaz	Tek başına açamaz	FSEK m. 8/III ve 10/II, c. 3
5.	Bağlantılı hak sahipleri	Açabilir	Açabilir	Açabilir	Açabilir	FSEK m. 80/son
6.	Mirasçılar	Telif tazminatı dışında tek başına, telif tazminatı için hep birlikte veya tereke temsilcisi aracılığıyla açabilir	Tek başına açabilir	Hep birlikte veya tereke temsilcisi aracılığıyla açabilir	Hep birlikte veya tereke temsilcisi aracılığıyla açabilir	FSEK m. 63/I, TMK m. 640/III-IV
7.	İşveren veya tüzel kişiler	Açabilir	Açabilir	Açabilir	Açabilir	FSEK m. 18/II
8.	Yapımcı veya	Sözleşme	Sözleşme	Sözleşme	Sözleşme	FSEK m.

	yayımcı	içeriğine göre açabilir	içeriğine göre açabilir	içeriğine göre açabilir	içeriğine göre açabilir	18/III
9.	Mali hakkı devralan (Devir tarihinden sonraki tecavüzler için)	Sözleşme içeriğine göre açabilir	Sözleşme içeriğine göre açabilir	Sözleşme içeriğine göre açabilir	Sözleşme içeriğine göre açabilir	FSEK m. 48/I ve 49/1
10	Tam ruhsat sahibi	Sözleşme içeriğine göre açabilir	Sözleşme içeriğine göre açabilir	Sözleşme içeriğine göre açabilir	Sözleşme içeriğine göre açabilir	FSEK m. 48/II ve 56
	Basit ruhsat sahibi	Edinmiş olduğu mali hakkı kullanım yetkisine engel olanlara karşı ve ruhsat veren eser sahibi ve kanunî haleflerinin izniyle 3. kişilere karşı	Edinmiş olduğu mali hakkı kullanım yetkisine engel olanlara karşı ve ruhsat veren eser sahibi ve kanunî haleflerinin izniyle 3. kişilere karşı	Edinmiş olduğu mali hakkı kullanım yetkisine engel olanlara karşı ve ruhsat veren eser sahibi ve kanunî haleflerinin izniyle 3. kişilere karşı	Edinmiş olduğu mali hakkı kullanım yetkisine engel olanlara karşı ve ruhsat veren eser sahibi ve kanunî haleflerinin izniyle 3. kişilere karşı	FSEK m. 48/II ve 56
11	Meslek birlikleri	Yetki belgesiyle üyeleri için açabilir	Yetki belgesiyle üyeleri için açabilir	Yetki belgesiyle üyeleri için açabilir	Yetki belgesiyle üyeleri için açabilir	FSEK m. 42/A/son

B- Manevi Haklara İlişkin Davalarda Davacı Sıfatı

1. Eser Sahibi

Eser sahibi, manevi haklar kullanmak bakımından münhasıran yetkilidir (FSEK m. 14-17). Dolayısıyla, eseri üzerindeki manevi hakların ihlal edilmesi halinde, tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açabilir.

2. Müşterek Eser Sahipleri

Mali haklar bakımından geçerli olan kural, manevi haklar bakımından da geçerlidir.

3. İştirak Halinde Eser Sahipleri

Mali haklar bakımından geçerli olan kural, manevi haklar bakımından da geçerlidir.

4. Sinema Eseri Sahipleri

Mali haklar bakımından geçerli olan kural, manevi haklar bakımından da geçerlidir.

5. İcracı Sanatçılar

Bağlantılı hak sahiplerinden icracı sanatçılar, manevi haklarına tecavüz vaki olması halinde, tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açabilirler (FSEK m. 80/son).

6. Mirasçılar

Özel miras hükümlerine tabi olan ve FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi haklar bakımından öngörülen yetkili kişiler, sırasıyla: i) eser sahibinin yetkilendirdiği kişiler - gerçek kişiler veya özel ya da kamu tüzel kişileri veyahut meslek birlikleri, ii) vasiyeti tenfiz memuru, iii) sağ kalan eş ile çocuklar ve mansup mirasçılar, iv) ana ve baba, v) kardeşler bu haklara tecavüz edenlere karşı tecavüzün ref'i (telif tazminatı hariç) ve men'i istemli davalar açabilirken (FSEK m. 19/I); Yargıtay kararlarına göre, tazminat davası açamazlar.¹⁹⁷

Buna karşılık, özel miras hükümlerine tabi olan ve FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar bakımından öngörülen yetkili kişiler, sırasıyla: i) eser sahibinin yetkilendirdiği kişiler - gerçek kişiler veya özel ya da kamu tüzel kişileri veyahut meslek birlikleri, ii) vasiyeti tenfiz memuru, iii) sağ kalan eş ile çocuklar ve mansup mirasçılar, iv) ana ve baba, v) kardeşler bu haklara tecavüz edenlere karşı bu davaların - manevi tazminat da dahil - hepsini açabilirler (FSEK m. 19/II).¹⁹⁸

Kültür ve Turizm Bakanlığı ise, FSEK m. 19/V'de belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde, FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar bakımından sadece tecavüzün ref'i ve men'i davalarını açabilir.

FSEK'te haklarında özel intikal hükümleri bulunmayan ve FSEK m. 14/II, 15/II, 15/IV, 16/I ve 17'de düzenlenen manevi haklar, TMK'daki miras hükümlerine tabidir. Bu kural, icracı sanatçıların manevi hakları yönünden de kıyas yoluyla uygulanır. Her bir mirasçı, terekeye dahil olan manevi haklara bir tecavüz vaki olması halinde, tek başına tecavüzün ref'i ve men'i davalarını açabilir (TMK m. 640/IV). Buna karşın FSEK m. 14/II, 15/II, 15/IV, 16/I ve 17'de düzenlenen manevi haklarla ilgili tazminat davaları, mirasçılar tarafından hep birlikte veya TMK m. 640/III uyarınca atanacak temsilci aracılığıyla açılabilir.¹⁹⁹

FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi haklar bakımından öngörülen yetkili kişiler, bu haklara tecavüz edenlere karşı tecavüzün ref'i (FSEK m. 66-67) ve tecavüzün men'i (FSEK m. 69) istemli davalar açabilirken; Yargıtay kararlarına göre manevi tazminat davası (FSEK m. 70/I) açamazlar.²⁰⁰ Buna karşılık, FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de

¹⁹⁷ Yargıtay 11 HD. T. 22.12.2005, E. 2004/14950, K. 2005/12769; Yargıtay 11 HD. T. 19.03.2007, E. 2006/1431, K. 2007/4583; Yargıtay 11 HD. T. 19.02.2007, E. 2005/14747, K. 2007/299; Yargıtay 11 HD. T. 26.05.2008, E. 2007/4903, K. 2008/6876; Yargıtay HGK. T. 28.05.2008, E. 2008/11-368, K. 2008/393.

¹⁹⁸ Yargıtay 11 HD. T. 15.04.2002, E. 2001/11134, K. 2002/3448; Yargıtay HGK. T. 28.05.2008, E. 2008/11-368, K. 2008/393.

¹⁹⁹ Yargıtay 11. HD. T. 02.12.2011, E. 2010/5052, K. 2011/16290; Yargıtay 11. HD. T. 19.10.2012, E. 2011/9643, K. 2012/16651; Yargıtay 11. HD. T. 18.04.2013, E. 2012/7048, K. 2013/7606.

²⁰⁰ Yargıtay 11 HD. T. 22.12.2005, E. 2004/14950, K. 2005/12769; Yargıtay 11 HD. T. 19.03.2007, E. 2006/1431, K. 2007/4583; Yargıtay 11 HD. T. 19.02.2007, E. 2005/14747,

düzenlenen manevi haklar bakımından öngörülen yetkili kişiler, bu haklara tecavüz edenlere karşı bu davaların – manevi tazminat da dahil-hepsini açabilirler.²⁰¹

7. Mali Hakları Kullanmaya Yetkili Olan İşveren veya Tüzel Kişiler

İşverenler veya tüzel kişiler, çalışanları ya da organları tarafından meydana getirilen eserler üzerindeki manevi hakları kullanma yetkisine sahip olmazlar; bu haklar eser sahibinde kalmaya devam eder. Böylece kural olarak işverenler ve tüzelkişiler, eser sahibi hayattayken manevi haklara tecavüz halinde tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açamazlar. Ancak bu kişiler, FSEK m. 19/III'te belirtilen şartların oluşması halinde, FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III fıkralarında tanınan manevi haklar yönünden tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açabilirler.

8. Mali Hakkı Devralan

Mali hakların devri mümkün iken manevi hakların devrinin mümkün olmadığı daha önce ifade edilmişti. Dolayısıyla mali haklar, devredilse bile manevi haklar eser sahibinde kalmaya devam eder. Böylece kural olarak mali hakları devralanlar, manevi haklara tecavüz halinde tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açamazlar. Ancak bu kişiler, FSEK m. 19/III'te belirtilen şartların oluşması halinde, FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III fıkralarında tanınan manevi haklar yönünden tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açabilirler.

9. Meslek Birlikleri

Meslek birlikleri, FSEK m. 19/I'e göre yetkilendirilmiş olmaları halinde, FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi haklar bakımından tecavüzün ref'i (telif tazminatı hariç) ve men'i istemli davalar açabilirler (FSEK m. 19/I); ancak tazminat davası açamazlar.

Meslek birlikleri, FSEK m. 19/II'e göre yetkilendirilmiş olmaları halinde, FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar bakımından tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat davalarını açabilirler (FSEK m. 19/II).

Meslek birlikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığından faaliyet izni aldıkları tarihten itibaren meydana gelen tecavüzler sebebiyle dava

---

K. 2007/299; Yargıtay 11 HD. T. 26.05.2008, E. 2007/4903, K. 2008/6876; Yargıtay HGK. T. 28.05.2008, E. 2008/11-368, K. 2008/393.

²⁰¹ Yargıtay 11 HD. T. 15.04.2002, E. 2001/11134, K. 2002/3448; Yargıtay HGK. T. 28.05.2008, E. 2008/11-368, K. 2008/393.

açabilirler²⁰². Yetki belgesinin tecavüzden sonra verilmiş olması sonucu değiştirmez.

Meslek birlikleri, yabancı meslek birlikleri ile akdedecekleri sözleşmelere istinaden hak takibi yapabilirler. Bunun için, dava konusu eserler bakımından yabancı meslek birliğinin yetkili olduğunun her bir eser ve eser sahibi yönünden ispat edilmiş olması zorunludur²⁰³.

MANEVİ HAKLARA İLİŞKİN HUKUK DAVALARINDA DAVACI SIFATI						
	Kişiler	Davalar				Kanuni Dayanak
		Tecavüzün Ref'i (FSEK m. 66 ve 67)	Tecavüzün Men'i (FSEK m. 69)	Maddi Tazminat (FSEK m. 70/I)	Manevi Tazminat Davası (FSEK m. 70/II)	
1.	Eser sahibi	Açabilir	Açabilir	Açabilir	Açabilir	FSEK m. 14-17
2.	Müşterek eser sahibi (kendi bölümü üzerinde manevi haklar için)	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	FSEK m. 9/I
	Müşterek eser sahiplerinin tamamı (Kural: eserin bütünü üzerindeki manevi haklar kullanımı konusunda)	Açabilir	Açabilir	Açabilir	Açabilir	FSEK m. 9/II
	Müşterek eser sahibi (İstisna: eserin bütünü üzerindeki manevi haklar kullanımı konusunda sözleşme veya mahkeme kararıyla)	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	FSEK m. 9/II
3.	İştirak halinde eser sahibi	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Tek başına açamaz	Tek başına açamaz	FSEK m. 10/II, c. 3
4.	Sinema eseri sahipleri (yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde animatör)	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Tek başına açamaz	Tek başına açamaz	FSEK m. 8/III ve 10/II, c. 3
5.	İcracı Sanatçılar	Açabilir	Açabilir	Açabilir	Açabilir	FSEK m. 80/son
6.	Mirasçılar ve kanuni halefler (FSEK m. 14/I ve 15/I'de düzenlenen manevi haklar bakımından) (sırasıyla: i- eser sahibinin yetkilendirdiği kişiler - gerçek kişiler veya özel ya da kamu tüzel kişileri veyahut meslek birlikleri-, ii- vasiyeti tenfiz memuru, iii- sağ kalan eş ile çocuklar ve mansup mirasçılar, iv- ana ve baba, v- kardeşler)	Açabilir	Açabilir	Açamaz	Açamaz	FSEK m. 19/I

²⁰² Yargıtay 11. HD. T. 10.01.2013, E. 2011/14698, K. 2013/368.

²⁰³ Yargıtay 11. HD. T. 10.12.2007, E. 2006/12916, K. 2007/15617.

7.	Mirasçılar ve kanuni halefler (FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar bakımından) (sırasıyla: i- eser sahibinin yetkilendirdiği kişiler - gerçek kişiler veya özel ya da kamu tüzel kişileri veyahut meslek birlikleri-, ii- vasiyeti tenfiz memuru, iii- sağ kalan eş ile çocuklar ve mansup mirasçılar, iv- ana ve baba, v- kardeşler)	Açabilir	Açabilir	Açabilir	Açabilir	FSEK m. 19/II
8.	Mirasçılar ve kanuni halefler (FSEK m. 14/II, 15/II, 15/IV, 16/I ve 17'de düzenlenen manevi haklar bakımından)	Tek başına açabilir	Tek başına açabilir	Hep birlikte veya tereke temsilcisi aracılığıyla açabilir	Hep birlikte veya tereke temsilcisi aracılığıyla açabilir	TMK m. 640/III-IV
9.	İşveren veya tüzel kişiler (FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar bakımından)	FSEK m. 19/III'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/III'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/III'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/III'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/III
10	Mali hakkı devralan (FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar bakımından)	FSEK m. 19/III'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/III'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/III'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/III'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/III
11	Meslek birlikleri	Yetki belgesiyle üyeleri için açabilir	Yetki belgesiyle üyeleri için açabilir	Yetki belgesiyle üyeleri için açabilir	Yetki belgesiyle üyeleri için açabilir	FSEK m. 19/I-II ve 42/A/son
12	Kültür ve Turizm Bakanlığı (FSEK m. 14/III, 15/III ve 16/III'de düzenlenen manevi haklar bakımından)	FSEK m. 19/V'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/V'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/V'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/V'deki şartlar varsa açabilir	FSEK m. 19/V

Sonuç

FSEK bağlamında korunan haklara tecavüz halinde açılacak hukuk davalarında davacı sıfatı, eser veya hak sahipliğine göre belirlenen bir durumdur. FSEK'te bu anlamda öngörülen ana kural, davacı sıfatının eser sahibine atfedilmesine imkân vermektedir. Koruma sürelerinin dolmasıyla da, eser veya hak sahipliği, dolayısıyla da davacı sıfatı sona erecektir.

Eser sahibine davacı sıfatının verilmesine dair bu ana kural, tek kişinin eser sahipliği halinde, kolay bir çözüm içermektedir. Ancak, birden fazla kişinin eser sahipliğinde dava türüne göre yoruma açık sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle iştirak halinde eser sahipliğinde (ve dolayısıyla sinema eseri sahipliğinde), tecavüzün ref'i ve men'i ile tazminat davaları arasında eser sahiplerinin tek başına dava açmaları konusunda bir ayrıma gidilmesi, FSEK m. 10/II, c. 3'teki "Eser sahiplerinden her biri, birlik menfaatlerine tecavüz edildiği takdirde tek başına hareket edebilir" şeklindeki hükmün müphem yapısından

kaynaklanmaktadır. Bu müphem anlamın giderilmesi için, FSEK'e bu konuda açık bir hüküm eklenmesi sorunu giderecektir.

Davacı sıfatının belirlenmesi konusunda, FSEK'te ön plana çıkan diğer sorun, manevi hakları kullanma yetkisine sahip olan (mirasçılar, mali hakları devralanlar gibi) haleflerin belirlenmesinde ortaya çıkmaktadır. Kanun bir takım manevi haklar yönünden adına miras demeksizin ve fakat miras kurallarına benzer bir dizi intikal hükümleri getirmiş; geriye kalan manevi haklar yönünden genel miras hükümlerinin uygulanması bakımından kapıyı açık bırakmıştır. Özel intikal hükümleri bakımından da manevi haklar, tekrar ikiye ayrılmış ve bugün için bir hayli karmaşık bir düzenleme yoluna gidilmiştir. Bu ayrımın kaldırılması, davacı sıfatının belirlenmesini kolaylaştıracaktır.

Davacı sıfatının belirlenmesi, işverenlerin veya tüzel kişilerin mali hakları kullanmaya yetkili olmalarını içeren hallerde uygulama sebebiyle yoruma açık sonuçlar doğuracak niteliktedir. Yukarıda açıklandığı üzere, Yargıtay kimi hallerde, çalışanlar ve tüzel kişinin organları olarak görev yapan kişilerin eser sahipliği sıfatına dayalı olarak, mali haklara vaki tecavüz sebebiyle işveren veya tüzel kişiden bağımsız olarak dava açabileceklerini kabul etmiştir. Bu hal, kanunda işverenler veya tüzel kişiler lehine öngörülen otomatik hak sahipliği kuramının ruhuna aykırı bir uygulamadır.

KAYNAKÇA

I. Monografiler, Ders Kitapları ve Makaleler

Alas Şekerbay, Cennet, *5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Manevi Hakları Kullanma Yetkisi*, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 128, Nisan 2017, 75-83.

Atar, Eray Aksın, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017.

Ateş, Mustafa, *Eser Sahibinin Eserin Yeniden Satışından Pay Alma Hakkı*, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 140, Nisan 2018, 67-69.

Ateş, Mustafa, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2003,

Ateş, Mustafa, *Fikri Hukukta Eser*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.

Bellican, Cüneyt; *Fikri Hukukta Manevi Haklar ve Manevi Hakların Korunması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008.

Demirbaş, Ali, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Eser Sahibinin Mali Haklarına Tecavüz Halinde Hak Sahibine Sağlanan Hukuki Koruma*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015.

Erdil, Engin, *Fikri Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016.

Erel, N. Şafak, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.

Genç Arıdemir, Arzu, *Türk Hukukunda Eser Sahibinin Yayma ve Çoğaltma Hakları*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2003.

İnceoğlu M. Murat/Tosun Yalçın, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Manevi Tazminat Talepleri ve Bunların Türk Borçlar Kanunu İle İlişkisi*, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXVIII, S. 3, Eylül 2012, 75-113.

Kılıçoğlu Ahmet M., *5846'daki Hatalı Bir Değişiklik Açısından Manevî Hakların İhlalinden Doğan Zararın Tazmini*, FMR, Y. 1, C. I, S. 2001/3, 23-28.

Kılıçoğlu, Ahmet, *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017.

Kuru, Baki, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku*, Legal Yayınevi, İstanbul, 2016.

Küçükali Canan, *Fikri Hakların İhlalinden Kaynaklanan Tazminat Davası*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.

Oğuz Arzu / Özden-Merhacı Selin, *Fikri ve Sınai Hakların İhlal Edilmesinden Doğan Tazminat Talepleri*, Prof. Dr. Erdal Onar'a Armağan, C. II, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2013, 951-974.

Öztan, Bilge, *Miras Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014.

Öztan, Fırat, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008.

Polater, Salih, Yükseköğretim Kurumlarında Meydana Getirilen Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Hak Sahipliği, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Sarıkaya, Murat, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Tazminat Talepleri Üzerine İnceleme*, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, 1(2), 59-90.

Serozan, Rona/Engin, Baki İlkay, *Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

Suluk, Cahit/Karasu, Rauf/Nal, Temel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019.

Şahin, Ayşenur, *Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

Tanrıver, Süha, *Medenî Usûl Hukuku*, Cilt I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.

Tekinalp, Ünal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.

Topaloğlu, Mustafa, *Eser Sahipleri ve İcracı Sanatçıların Cayma Hakkı*, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 152, Nisan 2019, 838-839.

Tosun, Yalçın, *Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları*, Oniki Levha Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2018.

Türker, Gökçen, *İcracı Sanatçıların Hakları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.

Yasaman, Hamdi, *Fikri Haklarda Tazminat İle İlgili Bazı Sorunlar*, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, Cilt I, Beta Yayım, İstanbul, 2002, 805-819.

Yavuz, Levent/Alıca, Türkay/Merdivan, Fethi, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu*, Cilt I-II, Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2014,

Yusufoğlu, Fülürya, *Eseri Meydana Getirenlerin Mali Hak Sahibi Sayılmadıkları Haller*, Ünal Tekinalp'e Armağan Cilt II, Beta Yayım, İstanbul 2003.

II. Yargıtay Kararları²⁰⁴

Yargıtay 11. HD. T. 14.12.1970, E. 1970/2985, K. 1970/5092.

Yargıtay 4. HD. T. 22.10.1992, E. 1991/5141, K. 1992/11254.

Yargıtay 11 HD. T. 15.04.2002, E. 2001/11134, K. 2002/3448.

Yargıtay 11. HD. T. 24.06.2002, E. 2002/2751, K. 2002/6456.

Yargıtay 11. HD. T. 25.10.2004, E. 2004/1281, K. 2004/10333.

Yargıtay 11 HD. T. 22.12.2005, E. 2004/14950, K. 2005/12769.

Yargıtay 11. HD. T. 03.02.2006, E. 2005/354, K. 2006/915.

Yargıtay 11. HD. T. 27.06.2006, E. 2005/5049, K. 2006/7575.

²⁰⁴ İşletime geçtiği günden bu yana sistemden görünen Yargıtay kararlarına UYAP üzerinden erişim sağlanmıştır.

Yargıtay 11 HD. T. 19.02.2007, E. 2005/14747, K. 2007/299.
Yargıtay 11. HD. T. 19.02.2007, E. 2005/14824, K. 2007/3033.
Yargıtay 11. HD. T. 26.02.2007, E. 2006/208, K. 2007/3554.
Yargıtay 11 HD. T. 19.03.2007, E. 2006/1431, K. 2007/4583.
Yargıtay 11. HD. T. 18.05.2007, E. 2006/3288, K. 2007/7682.
Yargıtay 11. HD. T. 18.06.2007, E. 2007/5265, K. 2007/9282.
Yargıtay 11. HD. T. 02.07.2007, E. 2006/7888, K. 2007/10047.
Yargıtay 11. HD, T. 02.10.2007, E. 2006/3964, K. 2007/12265.
Yargıtay 11. HD. T. 10.10.2007, E. 2006/9709, K. 2007/12688.
Yargıtay 11. HD. T. 10.12.2007, E. 2006/12916, K. 2007/15617.
Yargıtay 11. HD. T. 25.02.2008, E. 2007/227, K. 2008/2175.
Yargıtay 11. HD. T. 24.03.2008, E. 2007/2338, K. 2008/3698.
Yargıtay 11. HD. T. 10.04.2008, E. 2007/1853, K. 2008/4748.
Yargıtay 11 HD. T. 26.05.2008, E. 2007/4903, K. 2008/6876.
Yargıtay HGK. T. 28.05.2008, E. 2008/11-368, K. 2008/393.
Yargıtay 11. HD. T. 17.07.2008, E. 2007/7355, K. 2008/9425.
Yargıtay 11. HD. T. 23.10.2008, E. 2007/3470, K. 2008/11725.
Yargıtay 11. HD. T. 16.02.2009, E. 2007/12777, K. 2009/1702.
Yargıtay 11. HD. T. 20.03.2009, E. 2007/15050, K. 2009/3326.
Yargıtay 11. HD. T. 07.05.2009, E. 2007/10504, K. 2009/5482.
Yargıtay 11. HD. T. 17.11.2009, E. 2008/7742, K. 2009/11991.
Yargıtay 11. HD. T. 11.03.2010, E. 2008/6531, K. 2010/2706.
Yargıtay 11. HD. T. 01.08.2010, E. 2008/11601, K. 2010/2266.
Yargıtay 11. HD. T. 19.10.2010, E. 2009/379, K. 2010/10502.
Yargıtay 11. HD. T. 14.06.2011, E. 2011/7296, K. 2011/7174.
Yargıtay 11. HD. T. 27.06.2011, E. 2009/14892, K. 2011/7722.
Yargıtay 11. HD. T. 02.12.2011, E. 2010/5052, K. 2011/16290.
Yargıtay 11. HD. T. 06.12.2011, E. 2009/14248, K. 2011/16454.
Yargıtay 11. HD. T. 29.05.2012, E. 2011/1302, K. 2012/9233.
Yargıtay 11. HD. T. 19.10.2012, E. 2011/9643, K. 2012/16651.
Yargıtay 11. HD. T. 10.01.2013, E. 2011/14698, K. 2013/368.
Yargıtay 11. HD. T. 18.04.2013, E. 2012/7048, K. 2013/7606.
Yargıtay 11. HD. T. 21/02/2018, E. 2018/31, K. 2018/1299.
Yargıtay 11. HD. T. 01/10/2018, E. 2016/14994, K. 2018/5883.
Yargıtay 11. HD. T. 13/12/2018, E. 2017/238, K. 2018/7933.
Yargıtay 11. HD. T. 28/03/2019, E. 2017/3587, K. 2019/2414.
Yargıtay 11. HD. T. 11/06/2019, E. 2018/2701, K. 2019/4269.
Yargıtay 11. HD. T. 03/12/2019, E. 2019/439, K. 2019/7767.